

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jan Samek

MED-ARB v mezinárodním obchodním styku

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „MED-ARB v mezinárodním obchodním styku“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Ludgeřovicích dne 29. listopadu 2020.

Jan Samek

Děkuji JUDr. Mag. iur. Michalu Malackovi, Ph.D., MBA za pomoc s výběrem tématu, jeho čas, věcné připomínky a odborný dohled. Děkuji také všem, kteří mě při psaní práce jakýmkoliv způsobem podporovali.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1 Úvod	7
2 Problematika ADR obecně	8
2.1 ADR	8
2.2 MED-ARB v kontextu ostatních ADR	11
3 Model med-arb obecně	13
3.1 Právní základ	13
3.2 Med-arb doložka	15
3.3 Kombinace mediace a arbitráže	17
3.3.1 MEDALOA	17
3.3.2 Diff neural med-arb	18
3.3.3 Mediation windows	18
3.3.4 Shadow mediation	18
3.4 Osoba mediátor-arbitra	19
3.5 Výběr mediátor-arbitra	22
3.6 Další výhody a nevýhody med-arb	23
4 Mediace v med-arb	25
4.1 Principy mediace	26
4.1.1 Princip dobrovolnosti	27
4.1.2 Princip důvěrnosti	28
4.1.3 Princip nestrannosti	29
4.1.4 Princip neformálnosti	30
4.1.5 Princip sebeurčení a princip převzetí zodpovědnosti	31
4.2 Mediační dohoda	31
4.2.1 Singapurská úmluva	33
5 Rozhodčí řízení v med-arb	36
5.1 Principy rozhodčího řízení	37
5.2 Arbitrabilita sporu a rozhodčí ujednání	38
5.3 Lex Arbitri a režim rozhodného práva	41
5.4 Rozhodčí nález	46
6 Závěr	50
Seznam použitých zdrojů	52
Shrnutí	59
Klíčová slova	60

Abstract.....	61
Key words.....	62

Seznam použitých zkratk

Med-arb – Kombinace mediace a arbitráže

ADR – Alternative dispute resolution (alternativní způsoby řešení sporů)

UNCITRAL – Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo

RSHAAK – Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

EU – Evropská Unie

ICC – mezinárodní obchodní komora

ZoM – Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů

ZRŘ – Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

EŘ – Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů

NŘ – Zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti

ZMPS – Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

1 Úvod

V souvislosti s globalizací a nárůstem mezinárodního obchodu je potřeba řešit přeshraniční spory z těchto obchodních vztahů vznikajících. Pro komplexnost a složitost mezinárodních obchodních vztahů se řešení sporů v soudním řízení často jeví jako neefektivní. Tato práce se tedy zabývá metodou med-arb, která představuje k soudnímu řízení alternativu. Přestože má med-arb jistě využití také v jiných odvětvích, bude se tato práce zabývat specificky využitím med-arb v mezinárodním obchodním styku, právě pro narůstající potřebu efektivního řešení sporů v daném prostředí.

Med-arb obvykle představuje poměrně kontroverzní téma. Proto si autor jako výzkumnou otázku zvolil, zda lze med-arb, jako metodu řešení sporů, doporučit. Pro zodpovězení této otázky autor představí výhody a nevýhody, které jsou s med-arb spojené, prostřednictvím zkoumání názorů objevujících se v odborné literatuře. Taktéž budou pro tyto účely popsány možnosti, jak se lze vyhnout úskalím, která se mohou v rámci med-arb objevit.

V této souvislosti autor zvolil odpovídající výzkumné metody, analytickou, syntetickou a komparativní. Tato diplomová práce bude podrobně zkoumat vybrané instituty med-arb jednotlivě, aby je bylo možné následně pochopit v celkovém kontextu a souvislostech. Metoda komparativní pak bude využita především pro srovnání právní úpravy pro med-arb v České republice a právní úpravy v mezinárodním prostředí.

Podstatným způsobem bude autor čerpat ze zahraniční odborné literatury, neboť dle jeho názoru je med-arb v tuzemsku značně přehlíženým institutem, se kterým se příliš nesetkáváme. Jedním z dílčích cílů této práce, je tak nejen prohloubení vlastních znalostí, ale také snaha přiblížit med-arb odborné i laické veřejnosti.

V úvodu se bude tato práce zabývat širším kontextem med-arb, tedy jeho místem v rámci ostatních ADR. Pro tyto účely bude také představen a stručně popsán pojem ADR a zmíněny některé další alternativní způsoby řešení sporů.

Stěžejní částí bude samozřejmě charakteristika med-arb, jako takového, vymezení jeho právního základu v České republice i v rámci mezinárodní právní úpravy, popis vybraných kombinací mediace a arbitráže a podrobně zkoumán bude také institut mediátor-arbitra, který je napříč odbornou literaturou vnímán jako rozporuplný.

Kromě kombinace mediace a arbitráže se tato práce bude také zabývat těmito procesy samostatně. Popsány budou jednotlivé instituty, které jsou dle autora nejvýznamnější pro účely med-arb. Kromě základních charakteristik těchto řízení, se bude autor věnovat také jejím výstupům, tedy mediační dohodě a rozhodčímu nálezu a jejich uznání a vykonatelnosti.

2 Problematika ADR obecně

2.1 ADR

ADR je anglická zkratka pro „*alternative dispute resolution*“, neboli alternativní způsob řešení sporů, přičemž alternativní je zejména k soudnímu řízení.¹ Taková definice této obecně užívané zkratky však není úplná. Ne vždy je totiž tomuto akronymu přisuzován stejný význam. Zejména zkratka písmene A na sebe může vzít několik podob např. asistovaný (*assisted*), vhodný (*appropriate*) nebo přátelský (*amicable*)² způsob řešení sporů. Vesměs se lze v literatuře setkat se všemi těmito pojmy, přičemž významově je možné všechny shledat jako charakteristické pro ADR. Spory řešené touto cestou jsou totiž k jejich stranám nejen přátelštější ve významu nižší formálnosti, ale jsou také často asistované třetí nestrannou osobou a univerzálně použitelné na celou škálu sporů.³ V české literatuře se lze setkat také s pojmem mimosoudní řešení sporů, což je právě odrazem alternativy k soudnímu řízení.

ADR jako takové je lidstvu známé již od počátku prvních civilizací, nicméně je nutné zmínit hlavně 60. léta 20. století, kdy v USA nabylo svého současného významu. Příčina této skutečnosti spočívá v rozšíření katalogu individuálních práv občanů, jejich uplatňování a s tím spojené zatíženosti soudů, prodlužování soudních řízení a zvyšování nákladů na ně.⁴ Tato praxe tedy vedla k hledání rychlejšího, levnějšího a ke konkrétním specifickým požadavkům občanů příznivějšího způsobu, který našli právě v ADR.⁵

Velký význam lze kromě práva rodinného, kde je možné řešit spory prostřednictvím mediace⁶, či práva pracovního⁷, nalézt v mezinárodním obchodě, kde soudní řízení mohou být velice neefektivní cestou, a to hned z několika důvodů. Kromě výše zmíněných je také nutno uvést, že ADR nabízí variantu šetrnou ke vztahu dotčených stran.⁸ To je podstatná výhoda oproti nejen soudnímu, ale i rozhodčímu řízení, kdy řešení představuje rozhodnutí soudu, resp. nález rozhodce. Ty se často nemusí shodovat s řešením, které by bylo stranám sporu bližší.

---

¹ PLCH, David. Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 6-7, s. 64.

² SVATOŠ, Martin. ADR [online]. Slovník ADR, 2020 [cit. 15. září 2020]. Dostupné na <<https://forarb.com/slovník-adr/>>.

³ SVATOŠ, Martin. Úvod do mediace: ADR aneb mediace a ti druzí [online]. Právní prostor, 9. září 2015 [cit. 15. září 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/adr-mediace-a-ti-druzí>>.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

⁶ WESTPHALOVÁ, Lenka, HOLÁ, Lenka. Rodinná mediace, právní a sociální aspekty jejího poskytování. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 18, s. 618.

⁷ PICHRT, Jan. Alternativní způsoby řešení sporů v pracovněprávních vztazích a polská inspirace. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 23-24, s. 826.

⁸ PLCH, David. Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 6-7, s. 65.

Také co se týká formálnosti řízení, lze mít obecně jednoznačně za to, že ADR je v tomto ohledu velmi flexibilní a nabízí celou škálu postupů a řízení, které v závislosti na jejich volbě budou více či méně formální. Právě míra formálnosti jednotlivých procesů je jedním z jejich rozlišujících charakteristik.

ADR není možné vnímat jako uzavřenou množinu jasně daných a popsanych procesů s taxativním výčtem, nýbrž jako přesný opak. Výčet možností, jak vyřešit nejen obchodní spor je takřka neomezený. I přesto však lze zmínit nejvyužívanější metody. Mezi nejznámější a nejvýznamnější můžeme zařadit např. mediaci, konciliaci, expertizu či minitrial.⁹ Využíván je však také nespočet dalších.¹⁰

V dnešní době se můžeme setkat také s kombinacemi jednotlivých procesů, s tzv. hybridy¹¹, přičemž jedním z nich je právě med-arb. Zde je nutno upřesnit, že panuje názorová neshoda na zařazení rozhodčího řízení neboli arbitráže. Někteří odborníci zařazují tento proces pod množinu ADR, jiní tvrdí, že do ní nepatří s ohledem na hojnost jeho využívání, čímž se, dle jejich názoru, stalo rozhodčí řízení standardním, nikoliv alternativním v pravém slova smyslu.¹² Pokud bychom akceptovali druhý názorový proud, lze mít ještě za to, že tyto hybridy nejsou pouze kombinací jednotlivých procesů ADR, nýbrž také arbitráže. ADR a arbitráž je potřeba rozlišovat, avšak s tím, že se uvedené procesy mohou velmi dobře doplňovat. Důkazem toho jsou v praxi běžně využívané vícestupňové doložky, tedy takové, které zavazují strany nejprve k využití ADR, např. mediace, a v případě neúspěšného řešení sporu následně k rozhodčímu řízení.¹³ Pro účely této práce bude označení ADR odkazovat také na rozhodčí řízení, resp. bude zahrnováno jako součást této množiny.

Obdobně jako je tomu u soudního či rozhodčího řízení, může být pro řešení sporu ustavena třetí nestranná osoba, která zastává napříč jednotlivými druhy procesů nebo jejich jednotlivých fází, různou roli. I tato skutečnost je jedním ze znaků, dle kterých lze procesy rozlišit. Zcela odlišnou roli totiž bude tato nestranná osoba zastávat i ve zdánlivě podobných procesech. Jako příklad lze uvést konciliátora a mediátora. Konciliace a mediace jsou si v mnoha aspektech podobné, ovšem zásadně se liší ve výstupu, který má nestranná osoba

---

⁹ Tamtéž. Strana 66.

¹⁰ KURKELA, Matti S. Due Process in Arbitration: A Finnish Perspective. *Journal of International Arbitration*, 2004, roč. 21, č. 2, s. 225.

¹¹ ALMOGUERA, Jesús. Arbitration and Mediation Combined. The Independence and Impartiality of Arbitrators. In FERNANDEZ-BALLESTER, Miguel Angel, LOZANO, David Arias (eds). *Liber Amicorum Bernardo Cremades*. La Ley, 2010, s. 110.

¹² SVATOŠ, Martin. Úvod do mediace: ADR aneb mediace a ti druzí [online]. Právní prostor, 9. září 2015 [cit. 15. září 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/adr-mediace-a-ti-druzí>>.

¹³ ALMOGUERA, Jesús. Arbitration and Mediation Combined. The Independence and Impartiality of Arbitrators. In FERNANDEZ-BALLESTER, Miguel Angel, LOZANO, David Arias (eds). *Liber Amicorum Bernardo Cremades*. La Ley, 2010, s. 110.

nabídnout. Zatímco mediátor usměrňuje strany sporu ke vzájemné dohodě a dává jim tak prostor dle vlastního uvážení spor vyřešit, conciliátor nabídne již konkrétní řešení.¹⁴ Je tedy zřejmé, že role pověřené osoby je v těchto případech do jisté míry odlišná. Konkrétní role nestranné osoby a požadavky na ni pak mohou ujasnit výběr toho kterého procesu. Není ovšem vyloučeno, že si strany zvolí postup, kde nebude žádná nestranná osoba (např. pouhé vyjednávání v zastoupení právních zástupců).

Dalším velmi podstatným rozlišujícím kritériem vymezujícím ADR vůči soudnímu anebo rozhodčímu řízení je dispozice s řízením. To samozřejmě do jisté míry souvisí s tím, do jaké míry je daný proces formální. Obecně lze ale říci, že je u ADR podstatně širší dispozice řízením. Vnitrostátní procesní předpisy zpravidla stanoví místní a věcnou příslušnost soudu, osobu soudce, popřípadě senátu a velmi precizně také pravidla řízení. Účastníci civilního řízení jistě mají prostředky s řízením disponovat, ovšem ve srovnání s procesy ADR jen velmi omezené. Mohou například disponovat s předmětem řízení a za splnění určitých podmínek také např. s tím, kdo bude účastníkem řízení.

ADR naproti tomu umožňuje stranám sporu disponovat s řízením tak, aby jim vyhovovalo co možná nejvíce. Mohou tedy rozhodnout např. kdo bude jejich spor rozhodovat, jakým způsobem a kde bude řízení probíhat, mohou stanovit rozhodné právo pro posouzení sporů nebo mohou určit, že spor bude řešen na základě spravedlnosti či jiných hledisek. Zásadně nelze strany nijak nutit účastnit se ADR a v případě, kdy se tento způsob řešení sporů jeví jako nevhodný, je možné účast na něm ukončit.

Vzhledem k čím dál častějšímu využívání těchto alternativních metod tak vznikají různé vnitrostátní a mezinárodní instituce, které pomocí svých vnitřních, často nezávazných či upravitelných, pravidel přispívají k institucionalizaci mimosoudních řešení sporů. Typickým příkladem mohou být pravidla vydávaná Komisí OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL) o conciliaci¹⁵ nebo mediaci.¹⁶ Pro úplnost je třeba zmínit, že závazná mezinárodní pravidla pro tato řízení absentují.¹⁷

---

¹⁴ PLCH, David. Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 6-7, s. 68.

¹⁵ UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation with Guide to Enactment and Use, 2002.

¹⁶ UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018 (amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002).

¹⁷ JARROSSON, Charles. Chapter 8: Legal Issues Raised by ADR. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010, s. 157.

Dispozice řízením, ale také iniciace řešení sporu vůbec, je pak projevem principu charakteristického pro celé soukromé právo, autonomie vůle.¹⁸ Tento princip má pro ADR zásadní význam, neboť právě na jeho základě se strany rozhodují pro dané řešení sporu. Tato autonomie vůle však může být narušena např. tak, že soud při zahájení řízení strany odkáže na využití ADR předtím, než případ sám projedná. Příkladem lze uvést Anglii, kde soudy zkoumají, zda se strany pokusily o smírné řešení sporu, přičemž pokud tak některá z nich neučiní, může se to projevit na nákladech řízení i přes případný úspěch strany odmítající se podílet na takovémto řešení.¹⁹

V úvodu k ADR je ještě potřeba doplnit, že zatímco ve světě na poli mezinárodního obchodu se jedná o významný institut, v České republice tomu tak zatím ještě není. Přestože byl zaznamenán značný nárůst návrhů podaných u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „*RSHAAK*“) zejména od roku 2000, kdy dle statistik došlo ke graduálnímu nárůstu od 192 řešených sporů až k číslu 3110 zaznamenaném v roce 2011, v posledních několika letech byla tendence opačná. Výsledkem bylo 997 návrhů podaných v roce 2017.²⁰ V tuzemském právním řádu nachází ADR oporu v zákoně č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonů rozhodčích nálezů (dále jen „*zákon o rozhodčím řízení*“ nebo „*ZRŘ*“) a v zákoně č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (dále jen „*zákon o mediaci*“ nebo „*ZoM*“). Na úrovni Evropské Unie je pak možné uvést Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediaci v občanských a obchodních věcech.

2.2 MED-ARB v kontextu ostatních ADR

Med-arb je zkratkou z anglického mediation-arbitrage, který kombinuje mediaci a rozhodčí řízení.²¹ Paradoxně tak striktně vzato spojuje mediaci, jakožto proces ADR, a rozhodčí řízení, které jak je zmíněno výše, se mezi ADR obecně neřadí.

V kontextu ostatních ADR je med-arb jedním z procesů, který lze svou povahou zařadit mezi formálnější, a to především ve fázi arbitráže, což vyplývá z podstaty tohoto řízení, na rozdíl od ostatních procesů, kde lze čekat menší formální svázanost stran sporu pravidly, která by si sami nestanovily. Co se týče výše nastíněného rozlišování jednotlivých ADR,

---

¹⁸ HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše, ed. *Řešení přeshraničních sporů - pravomoc a autonomie vůle*. Praha: Leges, 2017, s. 19.

¹⁹ PAULSSON, Jan a kol. *The Freshfields Guide to Arbitration Clauses in International Contracts (Third Edition)*. 3. vydání. Kluwer Law International, 2010, s. 2.

²⁰ OLÍK, Miloš. National Report for the Czech Republic (2018 through 2020). In BOSMAN, Lise (ed). *ICCA International Handbook on Commercial Arbitration*. ICCA, 2020, s. 10.

²¹ DOLEŽALOVÁ, Martina. Institut Med-Arb a jeho uplatnění v českých podmínkách. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 1-2, s. 40.

nedílnou součástí med-arb je třetí nestranná osoba, která v tomto řízení hraje zcela klíčovou roli. V případě, že strany sporu nedocílí dohody, rozhodne spor právě tento subjekt.²²

Pro strany sporu je v rámci zařazení med-arb mezi jiné ADR podstatné to, že se jedná o proces, kdy bude docíleno závazného výsledku. Buď strany spor vyřeší smírně v rámci mediace a uzavřou mediační dohodu, nebo, v opačném případě, vydá nestranná osoba závazný rozhodčí nález. Med-arb se tak neřadí mezi tzv. non-binding ADR.

Jinak kombinace dvou či více různých způsobů řešení sporů, tedy hybridy, není ničím výjimečná a poměrně často nabízí elegantnější a vhodnější řešení, než při využití jen jednoho, v úvahu připadajícího, prostředku. Existuje celý katalog možností, jak jednotlivá řízení a procesy kombinovat ke spokojenosti stran sporu.²³

---

²² Tamtéž.

²³ ALEXANDER, Nadja. *International and Comparative Mediation*. 4. vydání. Kluwer Law International, 2009, s. 10.

3 Model med-arb obecně

Med-arb nemá žádnou obecně uznávanou definici, většina autorů komentářů se shoduje na tom, že se jedná o na sebe navazující proces, kde mediace předchází arbitráži. S takovým vymezením se však nelze zcela spokojit, neboť nic nebrání stranám sporu řízení kombinovat jinak, tedy například zprvu využít arbitráže a následně mediace²⁴, jak bude uvedeno dále.

Tato kombinace s sebou nese jak spoustu výhod, tak i nevýhod, a přestože se zdá být na první pohled velice efektivním řízením, mohou na jejím základě vznikat poměrně značné problémy, zejména ve fázi rozhodčího řízení.²⁵ Centrem kritiky tak zpravidla bývá třetí nestranná osoba, která se v tomto řízení nachází v přinejmenším zajímavém postavení.

Tato postava je zcela nedílnou součástí med-arb, neboť má zásadní vliv na výsledek řízení. V med-arb figuruje jako rozhodce či člen rozhodčího tribunálu osoba, která je ve dvojjediném postavení také mediátorem ve fázi mediace. Z podstaty věci je tak úkolem této nestranné osoby nikoliv pouze vydání autoritativního rozhodnutí o právech a povinnostech stran, jakož i aktivně vést tyto strany k uzavření dohody.²⁶

Přestože víme, že tato dvě řízení se relativně dobře doplňují, je potřeba akcentovat skutečnost, že se jedná o řízení zcela rozdílná, a to nejen s ohledem na to, kdo má větší podíl na výsledku řízení. Tato řízení jsou totiž principiálně odlišná a je nutno k nim tak přistupovat, ať už z pozice nestranné osoby nebo strany sporu. I tento přechod, resp. přechody, mohou být poměrně problematické.

Obecně lze tedy med-arb charakterizovat jako řízení, kde třetí nestranný subjekt zajišťuje komunikaci mezi vyjednávajícími stranami a nedojde-li k dohodě, obstará tento nestranný subjekt důkazy, vyslechne strany sporu a vydá závazný rozhodčí nález. Závaznost pak poskytuje stranám jistotu, že jejich spor bude s vyřešen. Navíc relativně rychle ve srovnání s klasickým rozhodčím řízením, neboť arbitr je již se skutkovým stavem případu seznámen.²⁷

3.1 Právní základ

V předchozích kapitolách již byla zmíněna absence závazné mezinárodní právní úpravy pro med-arb. Tato skutečnost ale nemusí být nutně vnímána negativně. Naopak světlou stránkou

---

²⁴ NIGMATULLINA, Dilyara. The Combined Use of Mediation and Arbitration in Commercial Dispute Resolution: Results from an International Study. *Journal of International Arbitration*, 2016, roč. 33, č. 1, s. 38-41.

²⁵ DOLEŽALOVÁ, Martina. Institut Med-Arb a jeho uplatnění v českých podmínkách. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 1-2, s. 40-46.

²⁶ SUN, Wei, WILLEMS, Melanie. *Arbitration in China*. Kluwer Law International, 2015, s. 423.

²⁷ NIGMATULLINA, Dilyara. The Combined Use of Mediation and Arbitration in Commercial Dispute Resolution: Results from an International Study. *Journal of International Arbitration*, 2016, roč. 33, č. 1, s. 62.

této skutečnosti je prostor daný stranám sporu pro úpravu pravidel řízení dle jejich požadavků. Právní základ je jakýsi obecný rámec toho, aby med-arb mohl vůbec fungovat. Ten však v mezinárodním měřítku absentuje také. Kromě toho, že některé státy mají právní základ pro med-arb upravený v rámci právního řádu, existují také mezinárodní instituce, které se zabývají způsoby řešení mezinárodních obchodních sporů a na základě jejich pravidel poskytují možnost využití med-arb. Jako příklad lze uvést Mezinárodní obchodní komoru (ICC)²⁸, London Court of International Arbitration²⁹ nebo Singapore International Arbitration Centre³⁰.

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration v článku 30 odst. 1 stanoví, že pokud během rozhodčího řízení strany urovnají spor a uzavřou smír, mohou požadovat, aby byla uzavřená dohoda promítnuta v rozhodčím nálezu za sjednaných podmínek a to za předpokladu, že rozhodčí tribunál nebude mít námitek. Dle odst. 2 pak má takto uzavřená dohoda stejné účinky, jako běžný rozhodčí nález o meritu věci.

V tuzemském prostředí je v tomto směru významnou institucí RSHAAK. V jeho Řádu lze pozorovat apel na smírné vyřešení sporu. Řád přitom reflektuje jak aktivitu rozhodce nebo rozhodčího senátu, tak stran konfliktu. V § 32 Řádu je stanoveno oprávnění rozhodců podle okolností případu vyzvat strany řízení k uzavření smíru a uvést návrhy, doporučení a podněty, které mohou přispět k jeho uskutečnění. Zároveň Řád samotný toto smírčí řízení upravuje v § 58, kde dle odstavce 1 lze na návrh kterékoliv ze stran a za současného souhlasu druhé strany provést smírčí řízení bez ohledu na to, zda mezi stranami byla uzavřena rozhodčí smlouva.³¹ Neobsahuje tak tedy ustanovení, které by se explicitně týkalo med-arb jako takového, nicméně mediační dohodu lze uzavřít také v rámci smírčího řízení.

Přestože neexistuje závazná mezinárodní právní úprava med-arb, poskytuje právní základ pro toto řízení hned několik mezinárodních institucí a lze jej nalézt také v České republice.

---

²⁸ *Suggested ICC Mediation clauses (Czech version)* [online]. ICC International Chamber of Commerce. [cit. 17. září 2020]. Dostupné na <<https://iccwbo.org/publication/suggested-icc-mediation-clauses-czech-version/>>.

²⁹ *Recommended Clauses* [online]. LCIA Arbitration and ADR worldwide. [cit. 17. září 2020]. Dostupné na <https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Mediation_Clauses.aspx>.

³⁰ *Arb-Med-Arb* [online]. Singapore International Arbitration Centre. [cit. 17. září 2020]. Dostupné na <<https://simc.com.sg/dispute-resolution/arb-med-arb/>>.

³¹ Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dostupné na <[https://www.soud.cz/downloads/Rad_01_07_2012_web\[1\].pdf](https://www.soud.cz/downloads/Rad_01_07_2012_web[1].pdf)>.

3.2 Med-arb doložka

Jak je popsáno výše, je Med-arb, stejně jako ostatní ADR, ovládán zásadou autonomie vůle³², která se projevuje napříč celým procesem. Je na vůli stran sporu, zda se dohodnou na jeho řešení pomocí tohoto institutu, a tedy již samotná iniciace med-arb je v jejich rukou.

Strany smluv se mohou shodnout na způsobu řešení sporu ještě před jeho vznikem nebo potom, co vyvstane. Většinou se tato shoda promítne do doložky, která je součástí předmětné smlouvy. Strany však mohou uzavřít také dohodu, že již existující spor bude předmětem mediačního či rozhodčího řízení³³, popřípadě jejich kombinací.

Co se týká obsahu doložek, zahrnují následující komponenty. V první řadě samotnou volbu způsobu řešení sporů, což je základ celé doložky. Dále jsou to různé měnitelné komponenty, které však mohou být velice důležité pro celý průběh řízení a shodnout se na nich nemusí být snadné. Těmi jsou např. jazyk, ve kterém bude řízení vedeno, místo řízení nebo jeho pravidla. Třetí komponentou jsou to pak jiná ustanovení, která reflektují specifické požadavky navíc, které strany považují z jejich perspektivy za důležité.³⁴

Instituce zabývající se mezinárodní obchodní arbitráží a mediací nabízí modelové doložky, které si mohou strany v obchodním styku převzít do smlouvy. Mezinárodní obchodní komora tyto doložky poskytuje i v češtině. Med-arb doložka tak může vypadat např. takto: *„V případě jakéhokoliv sporu vyplývajícího z této smlouvy nebo s ní souvisejícího strany takový spor nejprve předloží k řešení podle Mediačních pravidel ICC. Pokud spor není vyřešen podle uvedených Pravidel ve lhůtě [45] dnů od podání Žádosti o mediaci nebo v jiné lhůtě, na které se strany písemně dohodnou, bude tento spor s konečnou platností rozhodnut podle Pravidel rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory (ICC) jedním či více rozhodci jmenovanými v souladu s uvedenými pravidly rozhodčího řízení.“*³⁵

Samozřejmě i v případě modelových doložek je možné jejich obsah měnit. Strany by se však měly vyhnout nejednoznačným formulacím, neboť ty mohou zakládat nejistotu a způsobit tak nežádoucí průtahy v řízení či jej dokonce ohrozit.³⁶ Primárně lze měnit např. lhůtu, ve které je řízení ve fázi mediace, a bez jejíhož uplynutí není možné zahájit rozhodčí řízení. V úvahu přichází i podstatné změny např. ve výběru pravidel pro řízení, přičemž tato doložka

---

³² LIMBURY, Alan L. *Med-Arb, Arb-Med, Neg-Arb and ODR* [online]. [cit. 18. září 2020]. Sydney, 2005. Dostupné na <http://cedires.com/index_files/Limbury_Alan_hybrids_Med-Arb_Arb-Med_Neg-Arb_ODR.pdf>.

³³ MCILWRATH, Michael, SAVAGE John. *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*. Kluwer Law International, 2010, s. 11.

³⁴ Tamtéž, strana 14.

³⁵ Mediační doložky ICC. Dostupné na <<https://iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2017/03/ICC-2017-Arbitration-and-2014-Mediation-Rules-czech-version.pdf>>.

³⁶ Tamtéž.

pochopitelně odkazuje na mediační pravidla ICC a pravidla rozhodčího řízení ICC. Pokud by si strany chtěly dohodnout jiné podmínky, je nutné brát v úvahu, že zejména v komplexních případech se shoda hledá velice složitě a může být předmětem dlouhých vyjednávání.³⁷

V doložce se strany také zpravidla domluví na tom, zda bude pro mediaci i arbitráž jako nestraníky vystupovat jedna osoba (tzv. *same-neutral med-arb*) nebo pro jednotlivé řízení osoby různé (tzv. *diff neutral med-arb*).³⁸ To je zcela stěžejní záležitostí, kterou by si měly strany velmi důkladně promyslet a zvážit výhody a nevýhody z tohoto rozhodnutí plynoucí.

Jak již bylo zmíněno, nejen med-arb doložky, ale vícestupňové doložky obecně, zavazují smluvní strany řešit spor v určitých fázích, předem sjednaným způsobem. Je tak třeba zkoumat vymahatelnost mediační doložky v kombinaci s rozhodčí doložkou. Vícestupňové doložky lze dělit z hlediska povinnosti využití ADR před rozhodčím řízením na tři druhy:

- doložky, které o využití ADR informují
- doložky, které považují metodu ADR za jednu z možností, jak lze spor vyřešit, přičemž v případě nevyužití této možnosti lze pokračovat v další fázi, tedy zahájit rozhodčí či soudní řízení
- doložku zakotvující povinnost smluvních stran využít metody ADR před rozhodčím či soudním řízením³⁹, tj. doložky, které lze posoudit jako skutečně vykonatelné.

Zajímavé je také posuzování med-arb doložky z pohledu platnosti jednotlivých ujednání. V podstatě se lze setkat se dvěma názorovými proudy. Dle některých je třeba zkoumat mediační a rozhodčí doložky odděleně, ovšem existují také názory, že neplatnost jednoho z ujednání způsobuje neplatnost druhého.⁴⁰

V případě, kdy je zahájení rozhodčího řízení podmíněno pokusem o smírné řešení, může nesplnění této podmínky v zásadě vyvolat tři následky. Dle prvního přístupu by rozhodci měli v případě nevyužití mediace odmítnout svou pravomoc, neboť pokus vyřešit spor smírně je podmínkou rozhodčího řízení. Rozhodci by tedy v tomto případě měli, na základě námítky strany, rozhodčí řízení zastavit. Takový přístup je v odborné literatuře často kritizován pro jeho neefektivitu, průtahy řízení a zvyšování nákladů. Další možností je zamítnutí žaloby pro nepřípustnost. Pravomoc rozhodců je tedy dána, ovšem využití ADR je podmínkou

---

³⁷ MCILWRATH, Michael, SAVAGE John. *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*. Kluwer Law International, 2010, s. 15.

³⁸ NIGMATULLINA, Dilyara. Aligning Dispute Resolution Processes with Global Demands for Change: Enhancing the Use of Mediation and Arbitration in Combination. *B-Arbitra | Belgian Review of Arbitration*, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 11.

³⁹ HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše et. al. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019, s. 42-46.

⁴⁰ Tamtéž. Strana 59-60.

pro rozhodnutí o hmotněprávním nároku. Nejvhodnějším tak je přístup, dle kterého mají rozhodci pravomoc k rozhodčímu řízení, ale strany rozhodčího řízení by měly být odkázány, aby se pokusily spor vyřešit smírnou cestou. V takovém případě by měli rozhodci rozhodčí řízení přerušit, čímž by byla zachována jejich pravomoc v případě neúspěšné mediace. Nebude tak docházet k průtahům řízení a nebude nutné jej znovu zahajovat. Problematické však je, že např. dle ICC rozhodci nemají pravomoc z tohoto důvodu rozhodčí řízení přerušit.⁴¹

3.3 Kombinace mediace a arbitráže

S odkazem na výše uvedené je nutno zdůraznit, že med-arb nebývá vždy považován jen za proces, ve kterém je bezprostředně po mediaci, ať už úspěšné nebo neúspěšné, zahájeno rozhodčí řízení, nýbrž připouští různé alternace a mění tak roli, jakou jednotlivé fáze mají pro samotný výsledek. Budeme-li reflektovat nekonzistentnost názorů v literatuře, můžeme v širší rovině chápat zkratku med-arb jako množinu zahrnující i jiné hybridy kombinující mediaci a arbitráž.

V takovém případě lze uvést hned několik příkladů, které je možné dělit podle toho, zda mediace a arbitráž následují po sobě, bez ohledu na pořadí nebo jestli mediace i arbitráž běží paralelně.⁴² Každá z těchto alternativ má více či méně odlišnou charakteristiku a nabízí tak účastníkům různé výhody a nevýhody, které je rovněž potřeba při výběru pečlivě zvážit.

3.3.1 MEDALOA

Medaloe je popisováno jako mediace, po které následuje tzv. *last-offer arbitration* neboli arbitráž s poslední nabídkou, která bývá také označována jako *baseball* arbitráž proto, že se často využívá při vyjednávání platů mezi baseballisty a jejich týmy. Její uplatnění je ale možné i v obchodních sporech. Důležité je také zmínit, že toto řízení je vhodné zásadně tam, kde se spor týká kvantity, tedy např. spor o výši náhrady škody, aj.⁴³

V tomto řízení tedy proběhne mediace a nenajdou-li v ní strany shodu, dojde na rozhodčí řízení, kde je však diskrece rozhodce značně omezena. Omezení spočívá v tom, že mediátor-arbitr pouze zvažuje písemné nabídky jednotlivých stran s tím, že na základě jejich tvrzení posuzuje, která z nabídek je pro výsledek rozumnější. Nepodílí se tedy na tvorbě výsledku, nýbrž vybírá mezi těmi, které strany navrhnou.⁴⁴

---

⁴¹ Tamtéž. Strana 60-65.

⁴² LACK, Jeremy. Chapter 17: Appropriate Dispute Resolution (ADR): The Spectrum of Hybrid Techniques Available to the Parties. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010, s. 367-371.

⁴³ LACK, Jeremy, DENDORFER, Renate. The Interaction Between Arbitration and Mediation: Vision vs. Reality. *SchiedsVZ | German Arbitration Journal*, 2007, roč. 5, č. 4, s. 203-204.

⁴⁴ Tamtéž.

Variaci na tuto metodu představuje tzv. *night baseball arbitration*, která spočívá v tom, že strany mediátor-arbitrovi své nabídky nesdělí, ale zavrou je do obálek. Mediátor-arbitr pak představí své řešení problému a následně se s nabídkami seznámí. Rozumnější nabídku pak převezme do rozhodčího nálezu.⁴⁵

3.3.2 Diff neural med-arb

V *diff neutral med-arb* nejsou mediátor a arbitr jedna a ta samá osoba, ale naopak v rámci jednotlivých fází jedná každý zvlášť. I zde je možné převzít dohodu uzavřenou v mediačním řízení do rozhodčího nálezu a přetrvávající spory vyřešit v rámci rozhodčího řízení. Může dokonce dojít k situaci, kdy se rozhodce účastní seznamujícího sezení při mediaci. Toto řízení je však zpravidla nákladnější a zabere více času.⁴⁶ Z časového hlediska je delší, protože arbitr v takovém případě nebude seznámen s celým případem a bude tak muset zjišťovat všechny rozhodné okolnosti až v rozhodčím řízení. Nicméně tento model řeší tolik kritizované postavení mediátor-arbitra v jedné osobě.⁴⁷

3.3.3 Mediation windows

Mediation windows, také označován zkratkou arb-med-arb⁴⁸ je proces, ve kterém hraje hlavní roli rozhodčí řízení. Arbitráž však díky své pružnosti umožňuje uzavírat dílčí dohody nebo dokonce uzavřít dohodu o meritu věci, k čemuž slouží právě mediace.⁴⁹

Vzhledem k tomu, že mezi jednotlivými jednáními v rozhodčím řízením obvykle bývá dostatek času (někdy i několik měsíců) k přípravě, mediace vedená v těchto „oknech“ arbitráž nijak nenarušuje např. v tom, že by se musela jednotlivá jednání přesouvat. Vyřešení sporu touto cestou naopak může stranám přinést benefity ve formě ušetřených finančních prostředků a času.⁵⁰

3.3.4 Shadow mediation

Shadow mediation je model, dle kterého si strany vyberou mediátora, který je osobou rozdílnou od rozhodce a je přítomen rozhodčímu řízení. Pokud se strany kdykoliv dohodnou,

---

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ FTIKA, Afrodite, 2013. *Med/Arb Models*. Soluň. Disertační práce. International Hellenic University. School of Economics and Business Administration. Strana 32.

⁴⁷ NIGMATULLINA, Dilyara. Aligning Dispute Resolution Processes with Global Demands for Change: Enhancing the Use of Mediation and Arbitration in Combination. *B-Arbitra / Belgian Review of Arbitration*, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 11-12.

⁴⁸ LACK, Jeremy. Chapter 17: Appropriate Dispute Resolution (ADR): The Spectrum of Hybrid Techniques Available to the Parties. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010, s. 360.

⁴⁹ BÜHRING-UHLE, Christian. *Arbitration and Mediation in International Business (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International, 2006, s. 259-263.

⁵⁰ Tamtéž.

že chtějí rozhodčí řízení přerušit a určitý problém podrobit mediaci, tento mediátor je jim k dispozici a má již určitou představu o probíhajícím sporu díky své účasti ve fázi arbitráže. Díky tomuto postupu je zachována objektivita arbitra v případě, že by bylo rozhodčí řízení potřeba obnovit. Tento postup je však nákladný a své využití díky tomu najde zásadně ve sporech, kde vystupuje více stran.⁵¹

3.4 Osoba mediátor-arbitra

V med-arb obecně hraje nezastupitelnou roli tzv. třetí nestranná osoba, která figuruje v řízení o mediaci jako mediátor a zároveň jako rozhodce v rozhodčím řízení. Takovou osobu označujeme jako mediátor-arbitr. Díky zásadním principiálním rozdílům mezi mediací a arbitráží však vyvolává tato role značnou vlnu kritiky a je jedním z hlavních faktorů ovlivňujících strany sporu, které uvažují o volbě tohoto ADR.⁵² Zásadním pomyslným vykřičníkem v med-arb je nutnost opatrnosti, obezřetnosti a důkladného promyšlení všech možných důsledků při volbě mediátor-arbitra, neboť dualita rolí, které v řízení zaujímá s sebou může přirozeně přinášet řadu problémů a komplikací.

Zajímavostí, a především paradoxem je, že dualita rolí třetí osoby je silnou i slabou stránkou řízení zároveň. Na jednu stranu existuje předpoklad, že spojení těchto dvou rolí v jedné osobě je tou nejefektivnější cestou k vyřešení sporu, a to především díky tomu, že nástroje, které jsou obecně používány právě při mediaci, jako setkávání se s jednotlivými stranami odděleně a poskytování předběžného názoru, mohou být velice užitečné pro rozhodčí řízení. Opačným předpokladem jsou však obavy z toho, že využívání těchto nástrojů v rámci arbitráže může být nebezpečné.⁵³

Problémy vyvolává již samotná volba a ustavení mediátor-arbitra, resp. její zpochybnitelnost a napadnutelnost. Mediátor-arbitra si strany mohou zvolit v následujících dvou situacích. Tou první je, že se strany rozhodnou pro řešení sporu prostřednictvím mediace a za předpokladu, že není dosaženo úplné dohody, přichází na řadu arbitráž. V arbitráži pak bude ad-hoc zvolena rozhodcem ta samá osoba, která předtím figurovala jako mediátor. Tato osoba pak musí stranám sdělit všechny rozhodné skutečnosti, které mohou vyvolat pochybnosti o její nestrannosti a nepodjatosti, aby vůči ní mohly uplatnit námitky a byla tak zachována

---

⁵¹ FTIKA, Afrodite, 2013. *Med/Arb Models*. Soluň. Disertační práce. International Hellenic University. School of Economics and Business Administration. Strana 33.

⁵² SUSSMAN, Edna. Chapter 18: Combinations and Permutations of Arbitration and Mediation: Issues and Solutions. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010, s. 384.

⁵³ GOMEZ-ACEBO, Alfonso. A Special Role of Party-Appointed Arbitrators? In KALICKI, Jean Engelmayr, RAOUF, Mohamed Abdel (eds). *Evolution and Adaptation: The Future of International Arbitration*. International Council for Commercial Arbitration, 2019, s. 411.

rovnost v rozhodčím řízení. Pokud by strany navíc, potom co jim mediátor-arbitr tyto skutečnosti sdělil, námitku podjatosti neuplatnil, bylo by možné presumovat vzdání se této možnosti ve spojitosti s činností rozhodce zároveň jako mediátora. To vyplývá z toho, že strany fakticky přijaly předchozí činnost rozhodce a s ní spojené riziko ztráty nestrannosti.⁵⁴

Při druhé situaci se strany opět dohodnou na tom, že po neúspěšné mediaci bude následovat arbitráž, ovšem v tomto případě se již dopředu shodnou na tom, že se původní mediátor stane rozhodcem. To se však může ukázat jako velice problematické. Panují totiž i takové názory, že přestože se strany na osobě rozhodce původně shodly, měly by mít možnost tuto volbu zpochybnit a napadnout. To by však *de facto* znamenalo odvolání souhlasného projevu vůle vyjádřeného při volbě mediátor-arbitra, čímž by byly takové dohody v praxi v podstatě zbytečné, neboť by se na ně strany nikdy nemohly spolehnout. Tyto názory jsou ovšem v rozporu s dogmatikou vzhledem k tomu, že stranám je ponechána možnost namítat podjatost rozhodce v průběhu rozhodčího řízení a není tak třeba činit prostřednictvím dovolávání se neplatnosti ustanovení ve smlouvě týkajícího se výběru mediátor-arbitra.⁵⁵ To je pak jen špička ledovce, co se postavení mediátor-arbitra týká.

Další problém spojený s touto kontroverzní rolí lze shledat v tom, jaký přístup k mediaci strany zvolí, vědí-li již předem, že rozhodcem bude stejná osoba jako mediátor. Je nutné si uvědomit, že jedním z hlavních principů mediace je důvěrnost. Strany by se tedy v žádném případě neměly obávat sdělit mediátorovi co nejkompaktněji jejich pohled na spor, ale také jejich skutečné záměry. Bohužel jednají-li s mediátorem, který se později stane arbitrem, obavy jsou na místě. Jedním z důvodů, proč by je strany měly mít, je možnost, že se druhá strana dozví informace, které by jinak nezískala, což by samozřejmě mohlo znamenat ztrátu, resp. poskytnutí výhody v pozdějším řízení. To může vyústit v takovou situaci, kdy strany budou natolik obezřetné při poskytování informací v mediačním řízení, že mediátor-arbitrovi neposkytnou dostatek rozhodných skutečností, aby jim byl schopen pomoci dosáhnout řešení, čímž by byl narušen samotný účel mediace. Ještě závažnějším problémem však mohou být možné pokusy ovlivnit mediátor-arbitra při sezeních v průběhu mediace s některou ze stran izolovaně.⁵⁶ To by jednoznačně bylo v rozporu se základními zásadami rozhodčího řízení.

---

⁵⁴ PITKOWITZ, Nikolaus, RICHTER Marie-Therese. May a Neutral Third Person Serve as Arbitrator and Mediator in the same Dispute?. *SchiedsVZ / German Arbitration Journal*, 2009, roč. 7, č. 4, s. 228-230.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ SUSSMAN, Edna. Chapter 18: Combinations and Permutations of Arbitration and Mediation: Issues and Solutions. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010, s. 384.

Nejrůznější komplikace však může pociťovat i mediátor-arbitr samotný. Pokud totiž chce zůstat zcela nestranný, musí ignorovat některé informace, které získal v rámci mediace, a nenechat se jimi ovlivnit, což se může ukázat jako značný problém, a i v případě, že se sám považuje za objektivního, v očích účastníku sporu tomu tak být nemusí.⁵⁷

Tato problematika je však ještě složitější, pokud strany řešící spor prostřednictvím med-arb pocházejí z jiných kultur a jiného právního prostředí. Zatímco například v Číně tato praxe obecně u stran vyvolává menší pochybnosti, na západě bývá role mediátor-arbitra vnímána skeptičtější pohledem, zejména co se týče přenášení si informací z jednoho řízení do druhého.⁵⁸

Obecně lze říci, že je-li med-arb pro něco kritizován, je cílem kritiky výhradně institut mediátor-arbitra. Spousta zahraničních autorů, ale i mediátorů a rozhodců samotných⁵⁹, ve svých publikacích zabývajících se touto tematikou upozorňují na možné důsledky spojené s tímto institutem a doporučují, aby strany spíše volily variantu, kde mediátor a rozhodce není tou samou osobou. To by ve spoustě problémů vyřešilo celou kontroverzi. Nicméně pokud strany na tato varování nedají a vyhodnotí, že výhody, které mohou získat metodou *same-neutral med-arb* převažují nad potenciálními nevýhodami, existují i další řešení.

V první řadě se ve vztahu k mediátor-arbitrovi doporučuje, aby byl dostatečně schopný v obou řízeních a aby respektoval vůli stran v tom smyslu, zda chtějí či naopak nechtějí o sporu uzavřít dohodu a nesnažit se je k ní nutit. Dále by strany měly s třetí osobou uzavřít dohodu o důvěrnosti informací, zakazující poskytování jakýchkoliv informací, které nelze běžně získat. Mediátor-arbitr by také neměl při mediaci činit konkrétní závěry o meritě věci a důkazech a vyhýbat se odděleným sezením, nedají-li k tomu strany souhlas. Strany se mohou dohodnout, že ustanoví více rozhodců, kteří budou zároveň vystupovat jako mediační tým, čímž bude posílena důvěra v nestrannost. Samozřejmě je doporučováno, aby mediátor-arbitr v rozhodčím řízení nevyužíval důvěrné informace získané v mediaci, ovšem jak je popsáno výše, je to velice problematické. Nicméně zkušený rozhodce by to měl tuto situaci umět vyřešit vzhledem ke srovnatelné povinnosti nebrat v úvahu např. nepřijatelné svědectví. V neposlední řadě by se

---

⁵⁷ LEW, Julian David Mathew. Multi-Institutionals Conciliation and the Reconciliation of Different Legal Cultures. In VAN DEN BERG (ed), Albert Jan. *New Horizons in International Commercial Arbitration and Beyond*. ICCA, 2005, s. 426.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ BICKERMAN, John. *Med-Arb: Maybe Not a Better Idea* [online]. ABA, 4. dubna 2018 [cit. 25. září 2020]. Dostupné na <<https://www.americanbar.org/groups/litigation/committees/alternative-dispute-resolution/practice/2018/med-arb-maybe-not-better-idea/>>.

strany měly dohodnout, že nebudou namítat podjatost rozhodce, popřípadě napadat rozhodčí nález pouze z toho důvodu, že v přechozím řízení figuroval jako mediátor.⁶⁰

Jak je již zmíněno výše, dualita rolí je paradoxně zároveň silnou i slabou stránkou med-arb, proto nelze nezmínit alespoň ty nejpodstatnější z výhod, které tato dualita rolí stranám přináší. Jde především o úsporu času a nákladů spojených s řízením. Je-li rozhodce z předchozí mediační fáze podrobně obeznámen se skutkovým stavem a pohledem účastníků na případ, bude fáze rozhodčího řízení zpravidla kratší. Navíc může dojít ke zkrácení celého trvání řešení sporu tím, že na rozdíl od modelu *diff neutral med-arb*, kde je mediátor a arbitr rozdílnou osobou, je pro strany potřeba najít shodu pouze na jedné osobě. Bude-li délka řízení ovlivňovat výši nákladů s ním spojených, mohou být jeho zkrácením ušetřeny. Navíc není potřeba platit za služby zvlášť mediátorovi a rozhodci. Řízení se tak díky mediátor-arbitrovi stává kratší, efektivnější, méně nákladné a může přinést kýžené *win-win* řešení problému optimální pro strany sporu.⁶¹

Současně je nutno zmínit, že v rámci různých alternativ med-arb, jak jsou přiblíženy výše, bude i role mediátor-rozhodce různá a bude tak nabízet jiné výhody a nevýhody. Již bylo řečeno, že zcela jinak bude vypadat řízení, ve kterém budou figurovat odlišné osoby jako nestraní. To samé lze aplikovat na všechny ostatní typy.

3.5 Výběr mediátor-arbitra

Z výše uvedeného vyplývá, že pro to, aby byl med-arb úspěšný, je velice důležité najít dobrého med-arbitra. Výběr této osoby je na základě principu autonomie vůle v diskreci stran sporu, které se na něm musí dohodnout, což se může ukázat jako složitý úkol a v některých případech může představovat nepřekonatelné úskalí.

Problematika tohoto institutu pramení v rozdílnosti mediace a arbitráže jako samostatných řízení a s tím spojených rozdílných požadavků na mediátora, resp. arbitra. Mediátor proto, aby dosáhl uzavření dohody stran o sporu, je musí k této dohodě vést, brát v potaz jejich zájmy, pochopit jejich vztah a pomáhat překonat možné bariéry, které uzavření dohody brání. Oproti tomu rozhodce má za úkol vést spor efektivně, umožnit stranám sporu rovnost v rámci rozhodčího řízení a následně na základě prokázaných skutečností a důkazů za použití rozhodného práva vydat rozhodčí nález.⁶²

---

⁶⁰ WAINCYMER, Jeffrey Maurice. *Procedure and Evidence in International Arbitration*. Kluwer Law International, 2012, s. 705-706.

⁶¹ SUSSMAN, Edna. Chapter 18: Combinations and Permutations of Arbitration and Mediation: Issues and Solutions. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010, s. 391.

⁶² Tamtéž.

Je tak tedy jasné, že mediátor by měl být vybaven jinými schopnostmi než arbitr, což odpovídá úkolům jemu svěřeným. Lišit by se tak měl i trénink, který na výkon jednotlivých rolí třetí neustrannou osobu připraví. Ne každý mediátor totiž může sloužit jako dobrý arbitr a naopak. Podstatné tak bude zvolit dostatečně kvalifikovaného neutrála pro obě řízení, který bude mít důvěru stran sporu, jež umožní efektivní med-arb.⁶³

3.6 Další výhody a nevýhody med-arb

Kromě již některých výše popsaných výhod a nevýhod můžeme nalézt několik dalších, spočívajících v jiných aspektech než pouze v dualitě rolí mediátor-arbitra. Tou hlavní výhodou oproti klasickému soudnímu řízení nebo rozhodčímu řízení je zcela jistě větší pravděpodobnost, že strany dojdou, byť jen částečně, k dohodě o sporu. Mediaci je skutečně velice účinným nástrojem urovnávání obchodních sporů. Studie konaná ve Velké Británii hlásí úspěšnost v 89 % případů, přičemž dokonce vyzdvihují, že k urovnání dojde v 74 % hned v prvním dni a ve zbylých 15 % krátce poté. Navíc touto cestou dle výsledků byly urovnány spory v celkové hodnotě 11,5 miliard liber ročně.⁶⁴

Pokud by strany navíc nedosáhly dohody, vždy budou mít jistotu, že jejich spor dojde konce tak, že bude vydán rozhodčí nález. Ten nejen že je závazný a vykonatelný, tedy vymahatelný nezávisle na vůli povinného subjektu, ale může působit také jako psychický faktor tlačící strany k uzavření dohody z obavy, že rozhodčí nález pro ně bude méně přijatelný.⁶⁵

Zmíněna již byla také flexibilita umožňující zejména v některých alternacích med-arb relativně volně přecházet mezi jednotlivými fázemi. Někteří mohou rovněž výhody shledat v menší formálnosti a institucionalismu řízení, což může vést k otevřenější debatě mezi stranami osobně, nikoliv například pouze prostřednictvím svých zástupců.

V poslední řadě je nutno vyzdvihnout možnou udržitelnost obchodního vztahu, kterou s sebou med-arb přináší.⁶⁶ Zejména pokud se jedná o dlouhodobé komplexní obchodní partnerství, může být zájem na jeho udržení do budoucna větší než na vyřešení sporu samotného. Med-arb je v tomto ohledu ve srovnání se soudním nebo rozhodčím řízením samotným rozhodně šetrnější.

---

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ FREEMAN, Chris. *The value of mediation in resolving commercial disputes* [online]. Ashfords, 14. srpna 2018 [cit. 5. října 2020]. Dostupné na: <<https://www.ashfords.co.uk/news-and-media/general/the-value-of-mediation-in-resolving-commercial-disputes>>.

⁶⁵ YUEN, Peter, CHALK, Richard. Mediation - East meets West: Some Thoughts on Selected Issues. *Asian Dispute Review*, 2006, roč. 8, č. 2, s. 70.

⁶⁶ LE, Net. *Mediation and arbitration – bringing the best of both worlds together* [online]. International Law Office, 23. dubna 2015 [cit. 5. října 2020]. Dostupné na <<https://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Arbitration-ADR/Vietnam/LNT-Partners/Mediation-and-arbitration-bringing-the-best-of-both-worlds-together#>>.

K nevýhodám lze uvést, že v podstatě kopírují ty uvedené u mediátor-arbitra. Zejména lze vytknout možnou ztrátu nestrannosti a objektivitu rozhodce, napadnutelnost rozhodčího nálezu a nakládání s důvěrnými informacemi.⁶⁷

Opět je však nutno brát v potaz různé typy med-arb v širší rovině, popřípadě jeho permutace. Dokonce i za využití mediátor-arbitra v jedné osobě, avšak se změnou celkového konceptu např. v *medaloo*, se mohou tyto výhody a nevýhody značně lišit.

---

⁶⁷ Tamtéž.

4 Mediace v med-arb

Mediace je nejčastěji využívané ADR⁶⁸ a lze ji chápat jako proces, kde se strany sporu snaží smířčím způsobem o jeho řešení za pomoci třetí nezávislé osoby⁶⁹, označované jako mediátor. Relativně nový zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, pak obsahuje vlastní legální definici v § 2 písm. a), který říká, že pro účely tohoto zákona se mediací rozumí „*postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody*“.

Tento zákon byl vydán v rámci implementačního požadavku vyplývajícího z jiného, pro Českou republiku relevantního právního předpisu, a sice Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.⁷⁰ V interpretačních ustanoveních (8) a (10) této směrnice je uvedeno, že by se směrnice měla vztahovat pouze na mediaci v přeshraničních sporech tam, kde strany samy dobrovolně usilují o urovnání svého sporu a pouze ve věcech občanských a obchodních. Zároveň v článku 3 písm. a) definuje mediaci jako „*formální řízení, jakkoli nazvané nebo uváděné, ve kterém dvě nebo více stran sporu samy dobrovolně usilují o dosažení dohody o vyřešení sporu za pomoci mediátora. Toto řízení mohou zahájit strany sporu nebo může být navrženo či nařízeno soudem nebo stanoveno právem členského státu. Řízení zahrnuje mediaci vedenou soudcem, který není příslušný pro žádné soudní řízení týkající se dotčeného sporu. Tento pojem nezahrnuje pokusy příslušného soudu nebo soudce urovnat spor v průběhu soudního řízení týkajícího se dotčeného sporu.*“

Dále lze zmínit Modelový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní conciliaci, který, v souladu s názorem Svatoše, ji definuje jako „*proces, ať již označen jako conciliace, mediace či jiným podobným termínem, v rámci něhož strany požádají třetí osobu či osoby (...), aby jim pomáhala při jejich snaze dosáhnout přátelského vyřešení jejich sporu, který vzešel ze smluvního či jiného právního vztahu. Conciliátor není oprávněn stranám vnutit řešení sporu.*“⁷¹

---

⁶⁸ SVATOŠ, Martin. *Zmatení pojmů: Co mediace je a co nikoliv* [online]. Právní prostor, 30. září 2015 [cit. 7. října 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/uvod-do-mediace-zmateni-pojmu-aneb-co-mediace-je-a-co-nikoliv>>.

⁶⁹ PLCH, David. Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 6-7, s. 67.

⁷⁰ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013, č. 6, s. 17.

⁷¹ SVATOŠ, Martin. *Zmatení pojmů: Co mediace je a co nikoliv* [online]. Právní prostor, 30. září 2015 [cit. 7. října 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/uvod-do-mediace-zmateni-pojmu-aneb-co-mediace-je-a-co-nikoliv>>.

Kromě těchto legálních definic však lze nalézt celou řadu dalších zejména v odborné literatuře. Přesto, že se tyto definice různí dle autorů, téměř všechny zmiňují následující vlastnosti. Jedná se o hledání řešení sporů, vyjednávání a konsensus, dobrovolnost výstupu a účast na stranách nezávislé třetí osoby.⁷²

Již výše bylo zmíněno, že to, co mají jednotlivé metody ADR ve skrze společné, je úspora času a s tím spojených nákladů vynaložených na řízení.⁷³ Mediace však zaujímá v rámci ADR specifické místo, což se mj. projevuje v základních principech, které ji ovládají.

Jedním z takovýchto specifík může být její možná interdisciplinární povaha, která se projevuje tak, že mediátorem nemusí být nutně osoba vykonávající právnickou profesi či v právu se orientující. Přestože se mediace primárně projevuje v právech a povinnostech stran sporu, má, kromě aspektu právních, také aspekty sociologické a psychologické. Pro praktickou efektivitu je tak nutné disponovat celou řadou dalších znalostí a zkušeností z těchto disciplín.⁷⁴ Konkrétní nároky stran na řízení tak budou odrazem povahy sporu a jejich požadavků.

Z hlediska přístupu mediátora k řízení můžeme rozlišovat tři základní metody mediace, a sice facilitativní, evaluativní a transformativní.⁷⁵ V prvním zmíněném má mediátor vzhledem k návrhu na konkrétní řešení sporu zdrženlivé postavení. Jeho úkolem by v tomto případě nemělo být poskytování návrhu, nýbrž snaha, aby strany našly vhodné řešení samy.⁷⁶ V této situaci by tak skutečně mohlo jít o ideální řešení, neboť by jeho tvorba nebyla ovlivněna názorem třetí osoby. Mediátor zde zastává roli průvodce procesem a klade si za cíl vyřešit spor v jeho kořenech tím, že se snaží zjistit skutečné zájmy a potřeby stran. Evaluativní přístup pak představuje metodu, kde je mediátor aktivnější než ve facilitativním přístupu a může také za splnění určitých podmínek stranám sporu poskytnout svůj odborný názor. Dle transformativního přístupu mediátor upouští od snahy vyřešit spor, na druhou stranu dbá o zlepšení vztahů mezi stranami sporu a pochopení celé problematiky.⁷⁷

4.1 Principy mediace

Principy ovládající mediaci a arbitráž jsou z povahy těchto řízení do jisté míry odlišné, a pro přiblížení problematiky přechodu mezi jednotlivými řízeními je důležité je představit

---

⁷² Tamtéž.

⁷³ DOLEŽALOVÁ, Martina. Mediace. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 2, s. 45.

⁷⁴ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013, č. 6, s. 18.

⁷⁵ ŠTANDERA, Jan a Hana LENGHAHTOVÁ. „Advokátní“ mediace na vzestupu. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 4, s. 31.

⁷⁶ FILLER, Ewald A. *Commercial Mediation in Europe: An Empirical Study of the User Experience*. 5. vydání. Kluwer Law International, 2012, s. 379.

⁷⁷ ŠTANDERA, Jan a Hana LENGHAHTOVÁ. „Advokátní“ mediace na vzestupu. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 4, s. 31-32.

a pochopit. Vzhledem k absenci obecných závazných pravidel ovládajících tyto procesy jsou principy zvláště důležité, neboť představují alespoň obecný rámec toho, jak by tato řízení měla vypadat.

4.1.1 Princip dobrovolnosti

Napříč odbornou literaturou bývá jako základní princip mediace uváděn princip dobrovolnosti, jakožto zásada, která musí být zachována. Přitom je důležité vykládat jej nejen s ohledem na zahájení řízení o mediaci, kde musí dojít k souhlasu stran a potažmo také souhlasu mediátora, nýbrž také jako dobrovolné pokračování v něm, popřípadě možnost jej kdykoliv ukončit.⁷⁸ Zejména právě možnost mediaci kdykoliv v průběhu ukončit může být skutečným projevem principu dobrovolnosti.⁷⁹ Napříč jurisdikcemi po celém světě, s ohledem na stále vyšší využití mediace jako alternativního řešení sporů a zároveň časté přetíženosti soudní moci, přibývá výskytu tzv. nařízených mediací⁸⁰, ať už soudcem v klasickém soudním řízení, či zákonem.

Zdánlivě podobnou tendenci je přitom možné vysledovat i v České republice v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), kde v § 100 odst. 2 je stanoveno, že: „je-li to účelné a vhodné, může předseda senátu účastníkům řízení nařídit první setkání se zapsaným mediátorem (dále jen „mediátor“) v rozsahu 3 hodin a přerušit řízení, nejdéle však na dobu 3 měsíců.“

V tomto případě dle názoru České advokátní komory není princip dobrovolnosti nikterak dotčen, neboť soud účastníkům řízení nařizuje pouze setkání s mediátorem, a nikoliv mediaci jako takovou. Úkolem mediátora je v tomto případě poskytnout účastníkům řízení informace o mediaci a možnostech, které nabízí. Svobodná vůle stran sporu s ohledem na zahájení či nezahájení mediace je tedy zachována.⁸¹

Možnost mediaci kdykoliv ukončit na základě projevu vůle kterékoliv ze stran je navíc obsažena v § 6 odst. 3 písm. c) a d) zákona o mediaci. Obdobnou možnost ukončit mediaci z vůle stran obsahuje také např. článek 8 odst. 1 písm. b) Mediačních pravidel ICC.

---

⁷⁸ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013, č. 6, s. 18.

⁷⁹ HOFFMAN, David A. *Ten Principles of Mediation Ethics* [online]. Boston Law Collaborative, LLC, [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://blc.law/wp-content/uploads/2016/12/2005-07-mediation-ethics-branchmainlanguagedefault.pdf>>.

⁸⁰ RIFLEMAN, Jeff. *Mandatory Mediation: Implications and Challenges* [online]. Mediate.com, prosinec 2005 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mediate.com/articles/rifelmanJ1.cfm>>.

⁸¹ ŠKUTOVÁ, Markéta. *O mediaci* [online]. Česká advokátní komora, 15. ledna 2014 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <https://www.cak.cz/assets/o_mediaci.pdf>.

4.1.2 Princip důvěrnosti

Pro účely med-arb je pak stěžejní princip důvěrnosti, který již byl zmíněn v kapitole věnující se osobě mediátor-arbitra. Mediaci není cizí situace, kdy mediátor jedná s jednou ze stran bez přítomnosti té druhé. Jedná se přitom o žádoucí postup k úspěšnému naplnění účelu mediace, tedy vyřešení sporu. Důvěrnost, která nezřídka kdy absentuje např. u soudního řízení, je tak základem pro to, aby se strany nebály s mediátorem jednat ve vší upřímnosti a s vědomím, že poskytnuté informace u něj zůstanou v bezpečí.⁸² V tomto ohledu je nutno na důvěrnost nahlížet jako na projev zásady mlčenlivosti.⁸³ Co se týká obsahu zásady mlčenlivosti, její vnímání napříč právními řády, např. s ohledem na zařazení k anglo-americkému či kontinentálnímu prostředí se liší, a to zejména s ohledem na koho se vztahuje. Zatímco v prvním jmenovaném je pojímána širším pohledem, tedy vztahující se jak na mediátora, tak na strany sporu, v kontinentální Evropě se obvykle vztahuje pouze na mediátora.⁸⁴ Např. Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR) se sídlem v Londýně vydalo v roce 2020 aktualizované Model Mediation Procedures obsahující pravidla mediace. Tento dokument v pravidle 8 stanovuje, že se důvěrnost vztahuje na strany sporu i mediátora. Z § 9 odst. 1 zákona o mediaci vyplývá povinnost mlčenlivosti pouze pro mediátora a osoby, které se společně s ním podílejí na přípravě a průběhu mediace, nikoliv na strany sporu.⁸⁵

Pro ochranu mlčenlivosti a posílení důvěry stran sporu vůči mediátorovi je tak možné najít pravidla, která explicitně zakazují nakládat s informacemi získanými při mediaci. Příkladem lze uvést článek 12 odst. 2 Vídeňských mediačních pravidel vydaných Mezinárodním rozhodčím soudem Hospodářské komory Rakouska ve Vídni (VIAC). Dle tohoto ustanovení nelze v následném soudním, rozhodčím nebo jiném řízení použít písemnosti, výpovědi, názory, návrhy a přísliby získané v rámci mediace. Důvěrná zůstává také ochota strany vyřešit spor smírně.

Úpravu mlčenlivosti stanovenou právními předpisy, popřípadě pravidly mediačních institucí stanovit také v mediační dohodě a upravit ji tak dle konkrétních potřeb⁸⁶, tedy i s ohledem na možné navazující rozhodčí řízení.

---

⁸² VRAJÍKOVÁ, Melinda. *Mlčenlivost a důvěrnost jako základní zásada mediace* [online]. epravo.cz, 14. listopadu 2019 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/mlcenlivost-a-duvernost-jako-zakladni-zasada-mediace-110199.html>>.

⁸³ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013. č. 6, s. 19.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ VRAJÍKOVÁ, Melinda. *Mlčenlivost a důvěrnost jako základní zásada mediace* [online]. epravo.cz, 14. listopadu 2019 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/mlcenlivost-a-duvernost-jako-zakladni-zasada-mediace-110199.html>>.

⁸⁶ Tamtéž.

Dalším projevem důvěrnosti je vyloučení veřejnosti z jednání, nedají-li strany k opačnému postupu výslovný souhlas. I to, že mediace probíhá pouze za účasti mediátora a stran sporu je aspektem odlišujícím ji od soudního řízení, které je typicky veřejné.⁸⁷

To, že je princip důvěrnosti pro mediaci stěžejní, je také odraženo v § 5 odst. 2 zákona o mediaci. Dle tohoto ustanovení může být narušení důvěry mezi mediátorem a jednou ze stran sporu důvodem pro odmítnutí uzavření smlouvy o provedení mediace. Dle § 6 odst. 2 citovaného zákona pak může mediátor již zahájenou mediaci z toho důvodu také ukončit. Lze tedy mít za to, že i zákonodárce vnímá důvěrnost jako *condition sine qua non* efektivní mediace.⁸⁸

Důvěrnost však není obsažena pouze v právních předpisech a pravidlech institucí. Mimo tyto zmíněné je princip důvěrnosti zakotven také v rámci etických kodexů. Evropský kodex chování pro zprostředkovatele stanovuje zásady, ke kterým se mohou jednotliví zprostředkovatelé zavázat. I zde je důvěrnost explicitně zmiňována v bodě 4.

4.1.3 Princip nestrannosti

S osobou mediátora, resp. tím, jakým způsobem by měl mediaci vést, souvisí také požadavek na jeho nezávislost. Tento atribut je přitom s důvěrou spjatý. Podle odůvodnění Etického kodexu advokáta mediátora sekce ADR České advokátní komory (ČAK) může jakékoliv sebemenší zaváhání mediátora v tomto ohledu vyvolat ztrátu důvěry ve schopnost nalézt přijatelné řešení. Jen těžko si lze představit situaci, kdy by mediátor zvýhodňoval jednu ze stran za současné, byť jen konkludentní, akceptace takového stavu druhou stranou.

Být zcela nestranný je však v podstatě nemožné. Jedná se totiž o vnitřní stav mysli a každý člověk je ovlivňován svými názory a přesvědčením. V zásadě je tak pro nestrannost potřeba, aby mediátor tyto vnitřní pohledy nevnímal, nebo aby je byl schopný oddělit od procesu mediace. Současně je nutno počítat s tím, že se nelze zbavit jakési míry podvědomé zaujatosti.⁸⁹

---

⁸⁷ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013. č. 6, s. 19.

⁸⁸ SVATOŠ, Martin. *Evropské aspekty mediace a dalších ADR* [online]. epravo.cz, 6. února 2013 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-aspekty-mediace-a-dalsich-adr-88570.html>>.

⁸⁹ SHARLAND, Alan. *Impartiality* [online]. Mediate.com, prosinec 2008 [cit. 10. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mediate.com/articles/sharlandA7.cfm>>.

Jednou z možností, jak docílit co největší nestrannosti je pak pluralita mediátorů. Pokud by řídili mediaci jako tým, mohou navzájem identifikovat možnou nestrannost a efektivněji ji tak eliminovat.⁹⁰

Samozřejmě nejde pouze o nestrannost vzhledem k stranám sporu. Zcela nezbytné je také, aby neexistovaly okolnosti, které by mohly vést k pochybnostem o jeho zaujatosti vzhledem k poměru k věci.

Porušení tohoto principu v praxi mohou strany sporu samozřejmě napadat. V podstatě ve všech právních předpisech či pravidlech při institucionalizovaném řízení je dána možnost nestrannost mediátora v případě pochybností napadnout. Ne vždy jsou však okolnosti vedoucí k porušení nestrannosti stranám zřejmé. Obdobně by tedy i mediátor samotný měl reflektovat situace, ve kterých sám sebe shledá jako nevhodného z pohledu nestrannosti tak, že stranám sdělí veškeré okolnosti, které by v tomto kontextu mohly vyvolat pochybnosti. Tomu také odpovídá úprava ustanovení § 8 odst. 1 písm. c) ZoM.

4.1.4 Princip neformálnosti

Neformálnost je jedním z principů společný pro mnohé metody ADR, ať už se projevuje v jakékoliv míře. Tomáš Horáček v článku věnovaném základním principům mediace charakterizuje toto řízení s ohledem na neformálnost takto: „*Mediaci je třeba vnímat jako hmotněprávní dohodu stran sporu a mediátora o tom, že se v rámci dohodnutých a sjednaných pravidel, jejichž obecný rámec stanoví právní úprava, pokusí s využitím odborných znalostí a dovedností mediátora nalézt přijatelné řešení, které by jejich spor odstraňovalo. Veškerá práva a povinnosti stran sporu a mediátora jsou zakotveny buď v zákonné úpravě, nebo musí být odvozeny od smlouvy o provedení mediace.*“⁹¹

Ve světle této myšlenky je potřeba zdůraznit, že mediace nemá jasně daná pravidla, kterými by se řídila. Rámcově jsou upravena zákony, předpisy mediačních center, popř. *ad-hoc* v rámci smluv mezi stranami sporu. Tato skutečnost tak poskytuje značnou flexibilitu ve smyslu toho, v jakém jazyce bude probíhat, kde se uskuteční, jaká budou časová rozmezí mezi jednotlivými jednáními atd. Lze tak velmi dobře vyhovět konkrétním požadavkům a představám stran sporu o tom, jak docílit jeho zdárného vyřešení.

Mediační pravidla ICC jsou možným příkladem tohoto principu. Jimi upravené aspekty jsou shrnuty do pouhých deseti článků. Tyto pravidla upravují zejména zahájení mediace, výběr

---

⁹⁰ BÜHRING-UHLE, Christian. *Arbitration and Mediation in International Business (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International, 2006, s. 191.

⁹¹ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013. č. 6, s. 20.

mediátora, poplatky a náklady, ukončení řízení a mlčenlivost. Co se týče samotného vedení mediace, stanoví, že mediátor a strany projednají způsob, jakým bude vedena. Požadavky stran se pak má mediátor řídit při zahájení mediace i v jejím průběhu.

4.1.5 Princip sebeurčení a princip převzetí zodpovědnosti

Horáček ještě v rámci zmíněného článku uvádí principy sebeurčení a převzetí zodpovědnosti a považuje je za na sebe navazující.⁹² Stejně jako on, považuje i Jacqueline Nolan-Haley, profesorka na Fordham University School of Law, informované rozhodnutí jako projev principu sebeurčení. Informované rozhodnutí je přitom zcela nezbytné k tomu, aby v rámci mediace docházelo k takovým projevům vůle stran, které jsou skutečně dobrovolné.⁹³ Na tuto problematiku tak reaguje např. Evropský kodex pro chování zprostředkovatele v bodě 3.3., dle kterého „*zprostředkovatel musí přijmout všechna potřebná opatření k tomu, aby jakákoli dohoda byla dosažena všemi stranami s vědomím a informovaným souhlasem a aby všechny strany podmínkám dohody rozuměly.*“

Princip převzetí zodpovědnosti pak znamená, že pouze strany sporu, nikoliv mediátor, jsou odpovědné za výsledek mediace, tedy i případnou mediační dohodu. Mediátora je tak nutné považovat za pouhého nestranného zprostředkovatele podporující komunikaci mezi stranami ve snaze nalézt uspokojující dohodu. Přestože se mediátor na tvorbě této dohody do jisté míry podílí, nelze jej považovat za jejího autora a vyvozovat tak jakoukoliv odpovědnost za její obsah.⁹⁴

4.2 Mediační dohoda

Lze předpokládat, že jeden z hlavních důvodů pro volbu med-arb je možnost vyřešit spor smírně již v rámci mediace a v ideálním případě se rozhodčím řízení vyhnout. V takovém případě je možno shledat, že strany upřednostňují mediační dohodu před rozhodčím nálezem.

Tato premisa vychází z možnosti stran sporu podílet se co největší měrou na vytvoření řešení, které nejvíce vyhovuje zájmům těchto stran. Mediační dohoda má přitom obecně charakter smlouvy, která na základě obecných principů soukromého práva strany zavazuje.

---

⁹² Tamtéž.

⁹³ NOLAN-HALEY, Jacqueline. *Self-determination in international mediation: some preliminary reflections* [online]. The Cardozo Journal of Conflict Resolution, 2. srpna 2007 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<https://cardozo.jcr.com/vol7no2/CAC207.pdf>>.

⁹⁴ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013. č. 6, s. 21.

Samotná závaznost je však pouze soukromoprávního charakteru a neznamená, že by mediační dohoda byla sama o sobě vykonatelná a sloužila tak případně jako exekuční titul.⁹⁵

Vykonatelnost je přitom velice důležitá pro případ, kdy by některá ze stran mediační dohody odmítala dobrovolně plnit sjednanou povinnost, byť to není zvlášť časté.⁹⁶ Pokud by se v takovém případě musela oprávněná strana domáhat splnění této povinnosti soudně, byl by tím zcela popřen smysl med-arb, neboť právě vyhnutí se soudnímu řízení, je účelem ADR, jakožto alternativy k tomuto řízení.⁹⁷

Naopak disponovala-li by mediační dohoda pouze závazností, neposkytovala by takovou míru jistoty ve splnění povinností povinnou stranou, jakou představují vykonatelný rozhodčí nález nebo soudní rozhodnutí. Je však také několik možností, jak mediační dohodu transformovat v tzv. exequatur, neboli exekuční titul.

V českém právním prostředí je možné dosáhnout vykonatelnosti mediační dohody poměrně snadno, v zásadě tak lze učinit třemi způsoby. Český OSŘ, jakožto hlavní procesní předpis pro civilní řízení, umožňuje předložení mediační dohody soudu ke schválení buďto ve formě přetorského smíru při smířcím řízení nebo, v případě, že již bylo zahájenou soudní řízení, ve formě soudního smíru.⁹⁸ Soudní smír je v OSŘ upraven v ustanovení § 99, když v odst. 1 větě první říká, že „Připouští-li to povaha věci, mohou účastníci skončit řízení soudním smírem.“ Dle odst. 3 věty první tohoto ustanovení pak „Schválený smír má účinky pravomocného rozsudku.“

V med-arb se však soudní řízení vůbec nezahajuje a bude tedy potřeba zabývat se ustanoveními o smířcím řízení. Pro účely med-arb je tak důležitější ustanovení § 67 odst. 2 OSŘ, dle kterého „Soud rozhodne o tom, zda schvaluje mediační dohodu uzavřenou podle zákona o mediaci, nejdéle do 30 dnů od zahájení smířcího řízení.“ S odkazem na větu druhou § 69 OSŘ „Ustanovení § 99 platí i pro tento smír.“ Mediační dohoda tak má v tomto případě účinky pravomocného rozsudku, který je za podmínek § 161 OSŘ vykonatelný. Vykonatelný rozsudek je pak titulem jak pro nařízení a provedení výkonu rozhodnutí dle § 251 odst. 1 věty první OSŘ, tak pro exekuční řízení na základě § 40 odst. 1 písm. f) zákona č. 120/2001 Sb.,

---

⁹⁵ DOLEČEK, Marek. *Mediace jako alternativa k soudnímu řízení* [online]. 30. července 2019 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<https://www.businessinfo.cz/navody/mediace-jako-alternativa-k-soudnimu-řízení-ppbi/4/>>.

⁹⁶ PFEIFFEROVÁ, Magdalena. Nad některými aspekty připravované právní úpravy mediace. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 5, s. 156.

⁹⁷ SUSSMAN, Edna. Chapter 18: Combinations and Permutations of Arbitration and Mediation: Issues and Solutions. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010, s. 391.

⁹⁸ DOLEČEK, Marek. *Mediace jako alternativa k soudnímu řízení* [online]. 30. července 2019 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<https://www.businessinfo.cz/navody/mediace-jako-alternativa-k-soudnimu-řízení-ppbi/4/>>.

o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „ER“).

Kromě těchto možností je pak možné uzavřít dohodu o splnění nároku vyplývajícího z mediační dohody formou notářského zápisu s doložkou přímé vykonatelnosti.⁹⁹ Institut notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je upraven v § 71a a násl. zákona č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „NR“). I zde je možné využít jak výkon rozhodnutí dle § 274 odst. 1 písm. e) OSŘ, tak exekuční řízení dle § 40 odst. 1 písm. d).

Na poli mezinárodního obchodního styku může být tato problematika obzvláště složitá právě kvůli přítomnosti mezinárodnímu prvku. Doposud absentoval právní rámec, který by umožňoval přímé mezinárodní vymáhání povinností sjednaných v mediační dohodě. Důsledkem toho byla preferována mezinárodní obchodní arbitráž, které takovýto právní rámec poskytuje Newyorská úmluva.¹⁰⁰

4.2.1 Singapurská úmluva

V současnosti se však situace zásadně mění, neboť od 7. srpna 2019 je otevřena k podpisu Úmluva o mezinárodních mediačních dohodách (*United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation*), tzv. Singapurská úmluva.¹⁰¹ Tuto mezinárodní úmluvu k 1. září 2020 podepsalo 53 států, včetně USA, Číny, Indie a dalších a ratifikována byla zatím 6 státy.¹⁰² Česká republika ani jiný členský stát EU však signatářem doposud nejsou.¹⁰³

Pro mezinárodní mediaci, a tedy i med-arb, má význam v tom, že umožňuje větší jistotu vykonatelnosti dohod, a činí tak z mediace efektivnější způsob řešení mezinárodních sporů.¹⁰⁴ Za cíl si mj. klade utvrzení pozice mediace, jakožto nejvýznamnějšího ADR vedle arbitráže.¹⁰⁵

---

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ LÁNÍKOVÁ, Hana. *UNCITRAL právní rámec pro výkon mediačních dohod se posouvá opět o krok blíže k cíli* [online]. Právní prostor, 3. října 2018 [cit. 12. října 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/uncitral-pravni-ramec-pro-vykon-mediacnich-dohod-se-posouva-opet-o-krok-blize-k-cili>>.

¹⁰¹ SEDLÁČEK, Dušan, ŠLAMPA, Martin. *Singapurská úmluva o mediaci* [online]. epravo.cz, 2. září 2019 [cit. 13. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/singapurska-umluva-o-mediaci-109867.html>>.

¹⁰² *Singapore Convention on Mediation Enters into Force* [online]. Singapore Convention on Mediation, 12. září 2020 [13. října 2020]. Dostupné na <<https://www.singaporeconvention.org/media/media-release/2020-09-12-singapore-convention-on-mediation-enters-into-force>>.

¹⁰³ SEDLÁČEK, Dušan, ŠLAMPA, Martin. *Singapurská úmluva o mediaci* [online]. epravo.cz, 2. září 2019 [cit. 13. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/singapurska-umluva-o-mediaci-109867.html>>.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ ALEXANDER, Nadja, CHONG, Shouyu. *The Singapore Convention on Mediation: A Commentary*. Kluwer Law International, 2019, s. 9.

Působnost Singapurské úmluvy je zakotvena v čl. 1. Ten stanoví, že působnost je dána pouze pro mediační dohody uzavřené písemně v rámci mezinárodního obchodního sporu. Pro její aplikaci tedy musí být přítomen mezinárodní prvek. Čl. 1 také obsahuje negativní vymezení působnosti, když říká, že se Úmluva nevztahuje na mediační dohody uzavřené ve sporu, jehož stranou je spotřebitel (tzv. B2C vztahy), který do vztahu vstoupil z důvodů osobních, rodinných či týkajících se domácnosti, ani takové, které se týkají rodinného, dědického či pracovního práva. Působnost je tedy stanovena poměrně úzce a vztahuje se pouze na vztah podnikatel-podnikatel (tzv. B2B vztahy). Zároveň se nevztahuje na dohody schválené soudem nebo uzavřené v řízení před soudem, dohody vykonatelné jako rozsudek a dohody v podobě a s vykonatelností jako rozhodčí nález.¹⁰⁶

Singapurská úmluva používá v čl. 2 poměrně široké definice jak pro mediaci, tak pro pojem „psané“ dohody. Mediací je pro účely úmluvy myšlen proces, ve kterém se strany pokoušejí o smírnou dohodu o sporu, za asistence třetí osoby, jež nemá pravomoc o sporu rozhodnout. Požadavek „psané“ dohody je dle tohoto ustanovení naplněn, pokud je obsah zaznamenán v jakékoliv formě, tedy i elektronické, je-li zachycen obsah této dohody.

Zásadním ustanovením je článek 3 odst. 1, podle kterého smluvní státy umožní výkon mediační dohody v souladu se svými procesními předpisy a dle podmínek stanovených v Úmluvě. Neméně důležitým je i článek 3 odst. 2, dle kterého v případě, že nastane další spor, smluvní stát umožní straně mediační dohody dovolat se toho, že věc již byla vyřešena touto dohodou, čímž v podstatě zavádí překážku věci rozhodnuté.¹⁰⁷ Nejenže tedy bude mediační dohoda vykonatelná, zároveň bude představovat konečnost sporu tím, že nebude možné již vést spor o předmětu, který již byl mediační dohodou vyřešen. To dává zájemcům o mezinárodní obchodní mediaci podobnou jistotu, jakou doposud nacházejí v rozhodčím řízení.

Ustanovení článku 4 stanoví podmínky pro výkon mediační dohody, především pak požadavku prokázání, že dohoda byla uzavřena při mediaci, např. podpisem mediátora či potvrzením institucí, která mediaci spravovala. Článek 5 obsahuje důvody pro odmítnutí výkonu mediační dohody jako nezpůsobilost strany dohodu uzavřít, nezávaznost nebo neúplnost dohody, následnou změnu, rozpor s veřejným pořádkem smluvního státu nebo nejasnost či nesrozumitelnost této dohody.

---

¹⁰⁶ SEDLÁČEK, Dušan, ŠLAMPA, Martin. *Singapurská úmluva o mediaci* [online]. epravo.cz, 2. září 2019 [cit. 13. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/singapurska-umluva-o-mediaci-109867.html>>.

¹⁰⁷ Tamtéž.

V souladu s článkem 9 se bude Úmluva vztahovat na mediační dohody uzavřené za její účinnosti. Nebude tedy možný výkon mediačních dohod na základě Singapurské úmluvy uzavřených před její účinností. Singapurská úmluva nabyla účinnosti 12. září 2020.¹⁰⁸

Zatím nelze říci, jaký dopad bude Singapurská úmluva mít na institut med-arb. Lze se ovšem domnívat, že ovlivní jak med-arb jako takový, tak jeho využití. Jedním z důvodů pro volbu med-arb jako způsobu řešení sporů je možnost spor vyřešit cestou smíru mediací, ovšem s riziky, že spor vznikne znovu při neplnění povinností vyplývajících z mediační dohody, která doposud nebyla vykonatelná a nepředstavovala překážku věci rozhodnuté. Je tedy možné, že se zvýšenou jistotou, kterou Singapurská úmluva stranám sporu poskytuje, dojde současně ke zvýšenému využití med-arb v mezinárodním obchodním styku. Z opačného úhlu pak může Singapurská úmluvu snížit využití med-arb, protože arbitráž již nebude zapotřebí, pokud jde o převzetí mediační dohody do rozhodčího nálezu právě kvůli vykonatelnosti a nastolení překážky věci rozhodnuté. Nadále však bude med-arb možností umožňující vyřešení sporu v případě, že v mediaci nebude dosaženo dohody, což je jeho hlavní výhodou.

---

¹⁰⁸ *Singapore Convention on Mediation Enters into Force* [online]. Singapore Convention on Mediation, 12. září 2020 [13. října 2020]. Dostupné na <<https://www.singaporeconvention.org/media/media-release/2020-09-12-singapore-convention-on-mediation-enters-into-force>>.

5 Rozhodčí řízení v med-arb

Rozhodčí řízení charakterizuje prof. Naděžda Rozehnalová jako „*dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům či rozhodčímu soudu, který vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí.*“¹⁰⁹ Již bylo výše zmíněno, že zřídka kdy komentáře a odborná literatura zařazují rozhodčí řízení do množiny ADR, přestože jistě je alternativou k soudnímu řízení. Jde tak o řízení povahově mezi soudním řízením a ADR.

V med-arb arbitráž představuje jakousi pojistku, že mezi stranami vzniklý spor bude vyřešen v případě, že strany neuzavřou dohodu o celém předmětu sporu. Pak je možné, že mediace bude částečně úspěšná, tedy dojde k uzavření dohody o části sporu a zbytek, na kterém se strany dobrovolně neshodnou, bude vyřešen třetí neustrannou osobou, v případě med-arb med-arbitrem, a rozhodčí nález nebude muset odrážet představu stran o řešení sporu.

Specifikem rozhodčího řízení v med-arb je pak nepochybně intervence mediací. Jak bylo uvedeno, tato práce počítá s med-arb v jeho širší definici, tedy nejen jako mediací následovanou arbitráží, nýbrž jako kombinace těchto dvou procesů viz např. *mediation windows*. Do rozhodčího řízení v med-arb je tak prostřednictvím mediace výrazně zasahováno oproti jeho běžné podobě.

Rozhodčí řízení může existovat ve více formách. Lze jej rozdělit na institucionální rozhodčí řízení a rozhodčí řízení ad hoc. Institucionální rozhodčí řízení probíhá, jak název vypovídá, před institucemi, jež se arbitráží zabývají. V České republice jsou těmito institucemi stálé rozhodčí soudy, které mohou být zřízeny dle ZRŘ pouze zákonem, nebo jejich zřízení musí zákon výslovně připouštět.¹¹⁰ V zahraničí se jedná o arbitrážní instituce jako např. již zmíněné vídeňské VIAC, HKIAC v Hong Kongu nebo JCAA v Japonsku.¹¹¹

Institucionální rozhodčí řízení je pro strany sporu výhodné z několika důvodů, převážně administrativní povahy. Jde o asistenci např. při volbě rozhodce v případě, že se na jeho osobě strany sporu neshodnou, dohled nad řádným průběhem řízení dle pravidel instituce či v neposlední řadě obstarávání prostorů a technického zázemí pro jednání.¹¹² Řešení těchto, nejen administrativních záležitostí, může být často problematické a vzhledem k možnému

---

¹⁰⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení – alternativa k řízení soudnímu. *Právní fórum*, 2008, roč. 2008, č. 4, s. 121.

¹¹⁰ NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. *Bulletin advokacie*, 2018, roč. 2018, č. 9, s. 17.

¹¹¹ *Arbitration Centres* [online]. United Nations Commission On International Trade Law [cit. 15. října 2020]. Dostupné na <<https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/contractualtexts/arbitration/centres>>.

¹¹² NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. *Bulletin advokacie*, 2018, roč. 2018, č. 9, s. 18.

prodloužení trvání sporu i neefektivní. Tyto instituce mohou být vhodným řešením pro strany sporu, které se neshodují na otázkách ohledně rozhodčího řízení.

Pokud se strany sporu rozhodnou pro rozhodčí řízení ad hoc, budou muset vyřešit všechny administrativní otázky, ale také shodnout se na osobě rozhodce či pravidel řízení. V podstatě tak rozhodčí řízení může lépe vyhovovat jejich představám, ovšem v případě, že se na podobě rozhodčího řízení neshodují, může to být problematické řešení. Podobné možnosti úpravy řízení jsou však stranám sporu ponechány i při institucionálním rozhodčím řízení, kdy si mohou zvolit svá pravidla nebo odkázat na pravidla zvolené instituce. Jedná se často o zásadní otázky jako místo vedení sporu, rozhodné právo či jednací jazyk.¹¹³

Rozhodčí řízení obecně samo o sobě představuje rychlejší a levnější alternativu k soudnímu řízení.¹¹⁴ V kombinaci s mediací je pak možné jeho efektivitu ještě zvýšit, ovšem, jak již bylo uvedeno, za současného ohrožení jeho legitimacy.

5.1 Principy rozhodčího řízení

Podobně jako je tomu v soudním řízení, i v rozhodčím řízení se projevuje právo na spravedlivý proces. Dle ZRŘ do tohoto práva spadají zásada nezávislosti a nestrannosti rozhodců, zásada rovnosti stran, zásada neveřejnosti, zásada ústnosti, právo rozhodovat na základě zásad spravedlnosti a postup bez zbytečných formalit.¹¹⁵ Konkrétní aplikovatelnost některých z těchto zásad je v dikci stran sporu, kterou mohou některé z nich vyloučit. Je tedy možné např. vést řízení online, pouze korespondenčně bez nutnosti osobní účasti na jednání. Nutno však dodat, že porušení některých z těchto principů, může být důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. e) ZRŘ.¹¹⁶

Problémem zůstává, že různé právní řády zahrnují do práva na spravedlivý proces různé zásady a instituty. Rozhodujícím tedy pro posouzení naplnění práva na spravedlivý proces je *lex arbitri* neboli souhrn všech norem a pravidel, které dopadají na průběh rozhodčího řízení.¹¹⁷ Přestože si strany mohou zvolit pravidla, kterými se bude řídit rozhodčí řízení, dle teorie sídla bude vždy nutné aplikovat také imperativní normy právního řádu státu, kde rozhodčí řízení

---

¹¹³ Tamtéž. Strana 21-22.

¹¹⁴ Tamtéž. Strana 19.

¹¹⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 260.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 242.

probíhá. Z toho vyplývá, že právo na spravedlivý proces bude posuzováno dle tohoto právního řádu.¹¹⁸

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (dále jen „*modelový zákon UNCITRAL*“), který představuje nezávazný právní předpis upravující mezinárodní obchodní arbitráž, v čl. 18 a čl. 19 včleňuje obsah práva na spravedlivý proces. V čl. 18 stanoví, že každá ze stran má právo na rovné zacházení a neomezenou příležitost přednést argumenty vztahující se k případu. V čl. 19 je pak zakotvena možnost stran v souladu s tímto předpisem dohodnout se na postupu, dle kterého mají rozhodci rozhodčí řízení vést.¹¹⁹ Nelze však hovořit o sjednocení vymezení práva na spravedlivý proces, neboť to je v případě mezinárodního rozhodčího řízení nemožné.¹²⁰

Opět nelze nezmínit také princip autonomie vůle, který, jak již bylo řečeno, je jednou z vůdčích idejí soukromého práva jako takového. Tento princip umožňuje stranám prostřednictvím rozhodčích smluv, delegovat pravomoc rozhodnout spor na rozhodce, který také na základě autonomie vůle může nebo nemusí tuto roli přijmout. Institut převzetí závazku spor rozhodnout rozhodcem se nazývá *receptum arbitrii*. Prostřednictvím autonomie vůle se strany mohou také dohodnout na pravidlech řízení, místě konání, jednacím jazyce a dalších náležitostech rozhodčího řízení. Nutno však dbát na zákonné omezení autonomie vůle např. prostřednictvím institutu arbitrability sporu nebo ujednání v rozporu s kogentními normami.

5.2 Arbitrabilita sporu a rozhodčí ujednání

Základní podmínkou realizace rozhodčího řízení je uzavření platné rozhodčí smlouvy. Rozhodčí smlouva je ujednání, jímž je svěřena pravomoc rozhodnout existující, či v budoucnu vzniklý spor. Součástí této rozhodčí smlouvy pak mohou být ujednání o rozhodčím řízení, dle kterých se stanoví pravidla pro postup v řízení. Rozhodčí smlouvy lze dále klasifikovat na smlouvu o rozhodci, všeobecné ujednání a rozhodčí doložku.¹²¹

Smlouvou o rozhodci se myslí ujednání týkající se vzniklého sporu, kterým se určí konkrétní rozhodce či alespoň způsob jeho určení. Rozhodčí doložka je ujednání, které je součástí jiné smlouvy (smlouvy hlavní) a je sjednána pro případ, že spor teprve vznikne. Všeobecné ujednání je dohoda stran dopadající na veškeré spory vyplývající z daného okruhu

---

¹¹⁸ HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2016, strana 56-57.

¹¹⁹ Tamtéž. Strana 57.

¹²⁰ Tamtéž. Strana 60.

¹²¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 124-129.

právního vztahu, přičemž od rozhodčí doložky jej lze odlišit hlavně tím, že by měl mít podobu samostatné smlouvy.¹²²

V souvislosti s rozhodčími doložkami je důležité zmínit princip oddělitelnosti, dle kterého rozhodčí smlouva a smlouva hlavní nesdílejí právní osud. Jedná se v zásadě o univerzální přijímanou teorii. Princip oddělitelnosti hraje podstatnou roli při posuzování platnosti rozhodčí smlouvy. V případě neplatnosti smlouvy hlavní tedy obecně není následkem také neplatnost rozhodčí smlouvy. Tento princip pak úzce souvisí se zásadou *competence-competence*, ze které vyplývá, že rozhodci sami jsou zmocněni k posuzování platnosti rozhodčí smlouvy. V některých právních řádech však tato pravomoc náleží také obecným soudům, ať už jde o posuzování platnosti před zahájením rozhodčího řízení či v jeho průběhu, nebo o posuzování platnosti v rámci žaloby o zrušení rozhodčího nálezu.¹²³

Co se týká formálních náležitostí rozhodčí smlouvy, jde většinou pouze o požadavek písemné formy. Zachování písemné formy se však může napříč právními řády lišit. Z pravidla může být pro splnění tohoto požadavku vyžadováno, aby strany sporu rozhodčí smlouvu podepsaly. Nutno dodat, že zachování písemné formy se posuzuje dle právního řádu státu, kterým se řídí rozhodčí smlouva.¹²⁴

Mezi další formální náležitosti, které mohou být vyžadovány spadají např. požadavek, aby rozhodčí smlouva byla uzavřena na samostatné listině, aby byla podepsána smluvní stranou a zástupcem, jmenování rozhodců či způsobu jejich výběru, určení stálého rozhodčího soudu, jakož i forma písma a umístění v rámci textu smlouvy hlavní. Vzhledem k tomu, že se jedná o požadavky nad rámec Newyorské úmluvy, je namístě ověřit si, které z nich budou při posuzování platnosti rozhodčí smlouvy třeba splnit. Dalším formálním požadavkem může být, aby i v případě, že je rozhodčí smlouva uzavírána v zastoupení, ujednání zmocňující zástupce k uzavření rozhodčí smlouvy, splňovalo určité formální náležitosti. Splnění formálních náležitostí se dle některých názorů může vztahovat, kromě rozhodčí smlouvy samotné, také na její kontraktační proces a případné zastoupení při uzavírání smlouvy. Tyto názory jsou však sporné a nejsou obecně přijímány.¹²⁵

Pokud jde o platnost rozhodčí smlouvy z materiálního hlediska, je nutné, aby obsahovala dohodu stran na řešení sporu v rozhodčím řízení v souladu s právním řádem státu, jímž se tato dohoda řídí a určení právního vztahu, kterého se spor týká. Je tedy v zásadě nutné, aby rozhodčí

---

¹²² Tamtéž.

¹²³ MAKARIUS, Vít. *Rozhodčí smlouvy v mezinárodním obchodě. Prevence, plánování a řízení sporu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 21-22.

¹²⁴ Tamtéž. Strana 22-23.

¹²⁵ Tamtéž. Strana 25-27.

smlouva byla uzavřena v souladu s právním řádem státu, jímž se řídí a aby byl stanoven okruh právních vztahů, které budou posuzovány v rozhodčím řízení, přičemž postačí obecné určení.¹²⁶

ICC uvádí standartní rozhodčí doložku v české verzi v následujícím znění: „*Veškeré spory vzniklé z této smlouvy či v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností podle Pravidel Mezinárodní obchodní komory pro rozhodčí řízení jedním či více rozhodci jmenovanými v souladu s uvedenými Pravidly.*“

Je pak samozřejmě možné rozhodčí doložku upravit podle představ stran sporu, např. určením počtu rozhodců, jelikož Pravidla o rozhodčím řízení ICC obsahují domněnku jednoho rozhodce. V případě úprav je však nutné dbát opatrnosti a vyhnout se možným dvojsmyslům či nejasnostem, aby nedošlo k průtahům v řízení či dokonce znemožnění řízení. Pro účely med-arb však bude nutné zvolit tzv. strukturovanou doložku uvedenou v kapitole med-arb doložka.

Proto, aby bylo možné spor projednat v rozhodčím řízení a delegovat tak pravomoc spor rozhodnout z obecných soudů na rozhodce, je nutné, aby zákon takovou možnost připouštěl. Tento institut se nazývá arbitrabilita sporu a je bezpodmínečně nutné, aby byl dán. Prof. Rozehnalová rozlišuje arbitrabilitu na objektivní a subjektivní. Objektivní arbitrabilitu vymezuje jako okruh otázek, které právní řád připouští k řešení rozhodci. Subjektivní arbitrabilitu vnímá jako zúžení arbitrability objektivní na základě vůle stran sporu. Tedy je-li spor objektivně arbitrabilní, lze zúžit okruh otázek, které strany skutečně chtějí projednat před rozhodci.¹²⁷

Arbitrabilitu sporu upravuje v českém právu ZRŘ v ustanovení § 2 takto: „(Odst. 1) *Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).*

(Odst. 2) *Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.*“

Ustanovení § 2 odst. 4 ZRŘ pak upravuje rozsah arbitrability, když uvádí že: „*Není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikající,*

---

¹²⁶ Tamtéž. Strana 27.

¹²⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 144.

tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.“

I v případě arbitrability je nutné určit právní řád, dle kterého se bude posuzovat, zda je možné spor rozhodnout v rozhodčím řízení, nebo zda je tato možnost ponechána výlučně obecným soudům. Základním kritériem pro určení rozhodného právního řádu pro arbitrabilitu sporu je *lex arbitri*, tedy právní řád státu, kde se rozhodčí řízení koná. Je-li ovšem arbitrabilita hodnocena pro účely uznání a výkonu rozhodčího nálezu, bude nutné aplikovat právní řád státu, kde jsou výkon a uznání realizovány.¹²⁸

Přestože mohou existovat mezinárodní smlouvy upravující arbitrabilitu, lze říci, že na mezinárodní úrovni neexistuje jednotná úprava. Úprava tohoto institutu je tak předmětem národních právních řádů.¹²⁹

Český právní řád upravuje kolizní normy pro určení rozhodného právního řádu v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“). Pro přípustnost rozhodčí smlouvy ZMPS obsahuje jednostrannou kolizní normu, když v ustanovení § 117 odst. 1 stanoví, že: „*Přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle českého právního řádu.*“

Již výše byl zmíněn princip *competence-competence*, jakožto jeden ze zásadních principů rozhodčího řízení. Na základě tohoto principu je rozhodcům samotným svěřena pravomoc přezkoumat svou pravomoc rozhodnout daný spor. Rozhodce tedy přezkoumává, zda je uzavřena platná rozhodčí smlouva, jakožto nástroj pro přesunutí pravomoci spor rozhodnout z obecných soudů na rozhodce, tak zda je dána arbitrabilita sporu, tedy zda právní řád umožňuje vést v dané věci rozhodčí řízení. Tento princip je zakotven v čl. 16 odst. 1 modelového zákona UNCITRAL.

5.3 Lex Arbitri a režim rozhodného práva

Určení rozhodného právního řádu je jednou z nejpodstatnějších náležitostí nejen mezinárodní obchodní arbitráže, ale obecně řízení s mezinárodním prvkem. S touto problematikou také úzce souvisí výběr sudiště, tedy místa, kde se rozhodčí řízení koná. Již výše bylo zmíněno, že je možné dohodnout si pravidla řízení, nicméně v mezích rozhodného právního řádu. V tomto případě by tedy šlo o rozhodné právo pro procesní normy. Nicméně je nutné samozřejmě také určit rozhodné právo pro hmotněprávní normy na základě kterého bude

---

¹²⁸ Tamtéž. Strana 145.

¹²⁹ Tamtéž. Strana 147.

rozhodnuto v meritu věci. Problematiku navíc komplikuje skutečnost, že v jednotlivých fázích řízení je možné aplikovat různé právní řády či normy.¹³⁰

Základní otázkou pro přípustnost rozhodčího řízení vůbec, je posouzení arbitrability sporu a platnost rozhodčí smlouvy. Při posuzování arbitrability sporu musí dle § 117 odst. 1 ZMPS subjekty vázané tímto předpisem (obecné soudy, rozhodci a rozhodčí soudy se sídlem v České republice) bezvýjimečně aplikovat český právní řád a budou tedy vždy vycházet z ustanovení § 2 odst. 1 a 2. Český právní řád bude také aplikován v případě posuzování námitky existence rozhodčí smlouvy dle § 106 odst. 1 OSŘ, a to i za předpokladu, že bude rozhodčí smlouva sjednána ve prospěch zahraničního rozhodčího soudu.¹³¹

V souladu s principem separace rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní, je nutné taktéž určit rozhodný právní řád pro každé z těchto ujednání.¹³² Co se týče rozhodčí smlouvy, ZMPS obsahuje úpravu zabývající se její formou a ostatními náležitostmi. Dle ustanovení § 117 odst. 1 se ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález. Totéž platí dle § 117 odst. 2 také o formě rozhodčí smlouvy, pak ovšem stačí, jestliže bylo učiněno zadost právnímu řádu místa nebo míst, kde došlo k projevu vůle. Touto subsidiární kolizní normou má být dosaženo větší pravděpodobnosti platnosti doložky. V případě, že bude rozhodčí smlouva uzavřena ve více státech, bude platnost formy právního jednání posuzována dle právního řádu státu, ve kterém k takovému projevu vůle došlo. Nutno dodat, že tato úprava je nedotčena právem EU, neboť otázky rozhodčího řízení výslovně vylučuje jak nařízení Brusel Ia, tak nařízení Řím I.¹³³

Pro mezinárodní obchodní arbitráž na úrovni Evropské Unie existuje Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, která co do posuzování ostatních náležitostí, tedy zda rozhodčí smlouva není neplatná z jiného důvodu než pro formu, obsahuje zvláštní úpravu. Tato mezinárodní smlouva stanoví v čl. 6 odst. 2, že je přípustná volba práva pro posuzování platnosti rozhodčí smlouvy, což jinak ZMPS vylučuje.¹³⁴

Při posuzování arbitrability přichází v úvahu také aplikace čl. V odstavce 1 písm. a) Newyorské úmluvy¹³⁵, kde se stanoví, že: „Uznání a výkon nálezu mohou být odepřeny

---

¹³⁰ Tamtéž. Strana 235-267.

¹³¹ BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 685 (§ 117 ZMPS).

¹³² HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše et al. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019, s. 195.

¹³³ BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 687-688 (§ 117 ZMPS).

¹³⁴ Tamtéž. Strana 688-689.

¹³⁵ HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše et al. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019, s. 195.

na žádost strany, proti níž je nález uplatňován, pouze tehdy, když tato strana prokáže příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon: a) že strany dohody zmíněné v čl. II byly podle zákona, který se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání nebo že zmíněná dohoda není platná podle práva, jemuž strany tuto dohodu podrobily, nebo, v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde nález byl vydán...“.

Z tohoto ustanovení lze dovodit, že Newyorská úmluva umožňuje posouzení platnosti rozhodčí smlouvy dle práva zvoleného stranami rozhodčí smlouvy, a při absenci volby práva, dle právního řádu místa vydání nálezu. V čl. V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy je rovněž zakotvena možnost odmítnout uznání a výkon rozhodčího nálezu, pokud příslušný orgán země, kde má k uznání a výkonu dojít, shledá, že dle práva řádu této země, nemůže být předmět sporu projednán v rozhodčím řízení.¹³⁶

Lex arbitri je pojem, který zahrnuje souhrn všech norem, které dopadají na průběh řízení. Zahrnuje tedy jak normy procesního práva místa konání rozhodčího řízení, tak pravidla zvolené stranami rozhodčího řízení, ať už odkazem na řád rozhodčího soudu nebo v konkrétním případě určené stranami.¹³⁷

Při určování lex arbitri je možné vycházet ze dvou teorií. Teritoriální pojetí představuje koncepci, dle které propůjčuje právní účinky rozhodčímu řízení právní řád místa, kde se toto řízení koná. S tím je také spojená skutečnost, že diskrece stran rozhodčího řízení, co do úpravy pravidel řízení, a také autonomie vůle, je omezená procesními normami právního řádu místa konání rozhodčího řízení, a je možné s těmito pravidly disponovat pouze v případech, kdy to tento právní řád připouští. Naproti tomu dle teorie smluvní si mohou strany rozhodčího řízení či rozhodce zvolit procesní právo jako celek, bez vázanosti norem práva místa konání rozhodčího řízení. Je tedy možné použít také právo jiného státu. V tomto případě by se pak jednalo o tzv. delokalizaci či denaciolizaci rozhodčího řízení. V praxi se však tyto teorie prolínají a právní řády různých států na základě teorie teritoriality umožňují větší či menší dispozici s procesní úpravou rozhodčího řízení dle smluvní teorie.¹³⁸

Přestože je možné v některých jurisdikcích nahradit procesní normy právního řádu místa konání rozhodčího řízení, které na toto řízení dopadají, procesními normami právního řádu jiného státu, tento postup je ojedinělý a nedoporučuje se, neboť by s sebou mohl nést rizika

---

¹³⁶ BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 689 (§ 117 ZMPS).

¹³⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 242.

¹³⁸ Tamtéž. Strana 243-244.

a mohl by ohrozit takové rozhodčí řízení.¹³⁹ Je také nutné vzít v potaz omezení autonomie vůle stran při volbě procesních norem týkajících se rozhodčího řízení. V podstatě vždy bude autonomie vůle stran omezena imperativními normami státu, kde rozhodčí řízení probíhá, jako úprava práva na spravedlivý proces či veřejného pořádku, a to i v případě volby jiného právního řádu pro úpravu procesních norem rozhodčího řízení. Možnost stran rozhodčího řízení upravit normy týkající se vztahu rozhodců či rozhodčího tribunálu a obecných soudů, je pak státy většinou vyloučena.¹⁴⁰ Při absenci volby právního řádu pro určení procesních norem dopadajících na rozhodčí řízení pak bude zásadně vždy aplikován právní řád státu místa konání rozhodčího řízení.¹⁴¹

Co se týká úpravy pravidel pro průběh rozhodčího řízení, ty jsou, jak již bylo výše zmíněno, předmětem dohody stran rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení se řídí pravidly, které si strany zvolí v rozhodčí smlouvě, dle pravidel pro rozhodčí řízení přiložených k smlouvě, nebo dle předpisů vydávaných stálým rozhodčím soudem.¹⁴²

Strany se také mohou zmocnit rozhodce, aby rozhodoval o otázkách řízení. Při absenci dohody stran o průběhu rozhodčího řízení platí, že rozhodci postupují způsobem, který uznají za vhodný. Ti dle ustanovení § 19 odst. 2 ZRŘ „*Vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu.*“¹⁴³

Daleko komplexnější je určení rozhodného právního řádu pro řešení merita sporu. Existuje celá řada možností, jak určit rozhodné právo pro posuzování merita věci. Při volbě práva stranami prostřednictvím doložek o volbě práva, mohou nastat situace, kdy si zvolí právo určitého státu či jen některé jeho normy, přednostní aplikaci smlouvy a obchodních zvyklostí před výběrem právního řádu včetně kogentních norem, vyloučit aplikaci všech právních řádů či rozhodování na základě zásad spravedlnosti a *lex mercatoria*, vlastní mezinárodnímu obchodnímu rozhodčímu řízení. Při absenci volby rozhodného práva stranami jej určí rozhodce. V tomto případě mohou nastat varianty, kdy rozhodce volí rozhodné právo na základě kolizních norem právního řádu státu, kde probíhá rozhodčí řízení, kolizních norem, které uznají za vhodné rozhodci či strany rozhodčího řízení, výběrem kolizních norem dle pravidel známých

---

¹³⁹ BORN, Gary B. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International, 2014, s. 1605.

¹⁴⁰ Tamtéž. Strana 1609-1612.

¹⁴¹ Tamtéž. Strana 1613-1615.

¹⁴² ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 260.

¹⁴³ Tamtéž.

mezinárodnímu soukromému či přímou cestou, kdy rozhodci volí právní řád jinak než na základě kolizních norem určitého právního řádu.¹⁴⁴

Výše zmíněný pojem *lex mercatoria* nemá jasně danou definici. Obsah tohoto pojmu zahrnuje mezinárodní obchodní zvyklosti, obecné právní principy, mezinárodní dohody a rozhodčí praxi. Poslední uvedené je nutno akcentovat jako značně ovlivňující *lex mercatoria*. Jedná se totiž o pojem vyvíjející se, a přestože *lex mercatoria* jsou pravidla vytvořená původně obchodníky, dnes obsah toho pojmu utvářejí spíše rozhodci. Pro jejich neurčitost, je možné, že rozhodnutí bude méně předvídatelné za použití *lex mercatoria*.¹⁴⁵

Lex mercatoria je třeba vnímat jako pravidla anacionální a transnacionální, tedy pravidla vytvořená subjekty odlišnými od státu a na základě komparace národních právních řádů a mezinárodních smluv¹⁴⁶. Za součást *lex mercatoria* je možné považovat také jiné prameny soft-law vytvořené institucemi zabývajícími se mezinárodním obchodem, např. Principií mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT, Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (CISG) či Incoterms.¹⁴⁷

Jednou z možností je také rozhodování na základě spravedlnosti či jako *amiable compositeur*. Zatímco u rozhodování na základě spravedlnosti a *ekvity* (*ex aequo et bono*) jde o rozhodování mimo právo, často dle subjektivního vnímání spravedlnosti a morálních hodnot, *amiable compositeur* je institut umožňující rozhodcům rozhodovat dle práva a právních zásad, přičemž mohou měnit účinky aplikace právních norem. Oprávnění rozhodovat na základě spravedlnosti, *ekvity* či jako *amiable compositeur* je však limitováno např. kogentními normami jinak rozhodného právního řádu, imperativními normami a veřejným pořádkem.¹⁴⁸ Přestože je tento institut zajímavý, nese s sebou řadu nejasností a může vyústit, podobně jako aplikace *lex mercatoria*, v rozhodnutí, které není příliš předvídatelné. I proto je v praxi využíván jen velmi málo, kde odkazují na rozhodování dle zásad spravedlnosti, *ekvity* či jako *amiable compositeur*, pouze 2-3 % všech rozhodčích smluv.¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 262-264.

¹⁴⁵ HERBOCZKOVÁ, Jana. Autonomie vůle rozhodců při určení rozhodného práva pro meritum sporu při absenci volby práva stranami v mezinárodním rozhodčím řízení. *Obchodněprávní revue*, 2010, roč. 2010, č. 7, s. 202

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ BURCKHARDT, Peter, GROZ, Philipp. Chapter 8: The Law Governing the Merits of the Dispute and Awards *ex Aequo et Bono*. In GEISINGER, Elliott, VOSER, Nathalie (eds). *International Arbitration in Switzerland: A Handbook for Practitioners (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International, 2013, s. 162.

¹⁴⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 274-277.

¹⁴⁹ BORN, Gary B. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International, 2014, s. 2770.

5.4 Rozhodčí nález

Kýženým výsledkem rozhodčího řízení, a v med-arb zárukou konečnosti řešení sporů, je rozhodčí nález. Ten představuje formu rozhodnutí ve věci samé. Dle § 24 ZRŘ může být touto formou v rámci rozhodčího řízení uzavřen smír.¹⁵⁰ Za předpokladu, že v med-arb bude umožněno volně přecházet do jednotlivých fází, tedy mediace a arbitráže, může být mediační dohoda vydána také jako rozhodčí nález. Rozhodčí nález lze od ostatních rozhodnutí vydávaných v rámci rozhodčího řízení odlišit dle několika charakteristik. Rozhodčí nález zakládá překážku res iudicata, tedy věci rozsouzené, a pokud se jedná o konečný rozhodčí nález, končí jeho vydáním také pravomoc rozhodců. Rozhodčí nález pojednává o nárocích stran, tedy zabývá se meritem sporu, může být vykonatelný v případě, že je třeba jej uznat a za splnění podmínek může být přezkoumán soudy v místě rozhodčího řízení.¹⁵¹

V zásadě lze rozhodčí nález dělit podle kritéria místa vydání či aplikace rozhodujících procesních norem, přičemž v České republice se uplatňuje první koncepce, na rozhodčí nálezy cizí a domácí.¹⁵² Aby bylo možné vynutit plnění plynoucí z rozhodčího nálezu, je zapotřebí, aby byl tento nález vykonatelný. Ustanovení § 28 odst. 2 ZRŘ stanoví, že: „*Rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabyvá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.*“. Pro úplnost je nutno dodat, že § 27 ZRŘ hovoří o tzv. revizi rozhodčího nálezu, tedy možnosti stran rozhodčího řízení dohodnout se, že na žádost jedné ze stran bude možný přezkum rozhodčího nálezu jiným rozhodcem. V případě domácích rozhodčích nálezů tak není problém s jejich výkonem.

Provést výkon může být problematické v případě cizích rozhodčích nálezů. Zásadní pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů je ustanovení § 120 ZMPS. Ustanovení § 120 ZMPS stanoví, že: „*Rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti.*“ Vzájemnost, o které pojednává toto ustanovení je nutné chápat jako vzájemnost materiální. Rozhodčí nález vydaný v cizině tedy bude v tuzemsku uznán a vykonán za předpokladu, že dle vnitrostátních předpisů cizího státu či zavedené praxe, uznává nebo by uznal v podstatných znacích obdobný rozhodčí nález. Druhá věta tohoto

---

¹⁵⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 265.

¹⁵¹ DOBIÁŠ, Petr et al. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 151.

¹⁵² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 315.

ustanovení splnění podmínky dokonce ještě rozšiřuje, když postačí, že cizí stát všeobecně prohlašuje cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti. Pro splnění vzájemnosti navíc není nutná mezinárodní smlouva mezi předmětnými státy, ani jiné mezistátní ujednání.¹⁵³

Z opačného pohledu ZMPS obsahuje také důvody pro odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu. Dle ustanovení § 121 ZMPS „*Uznání nebo výkon cizího rozhodčího nálezu budou odepřeny, jestliže cizí rozhodčí nález*

- a) není podle práva státu, v němž byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný,*
- b) byl zrušen ve státě, v němž byl vydán nebo podle jehož právního řádu byl vydán,*
- c) je stížen vadou, která je důvodem pro zrušení českého rozhodčího nálezu soudem, nebo*
- d) odporuje veřejnému pořádku.“*

Zatímco Newyorská úmluva zakotvuje i možnost orgánu, který je uznáním a výkonem rozhodčího nálezu pověřen, jej odepřít na žádost jedné ze stran, dle ZMPS jej tento orgán z úřední povinnosti přezkoumá a při naplnění důvodů uvedených v § 121 ZMPS je odepře. Podstatné také je, že příslušné orgány nejsou oprávněny přezkoumávat rozhodčí nález v meritu věci. Vždy se tedy přezkoumávají pouze z hlediska způsobilosti uznání a výkonu dle podmínek zákona.¹⁵⁴

Významným pramenem práva pro uznání a výkon rozhodčích nálezů je Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, známá jako Newyorská úmluva. Newyorská úmluva představuje mezinárodní smlouvu, dle čl. VII odst. 2 nahrazující Ženevský protokol o doložkách rozsudím z roku 1923 a Ženevskou úmluvu o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků z roku 1927, která je jedním z hlavních důvodů úspěchu mezinárodních rozhodčích řízení, zvláště v mezinárodním obchodě. Význam této úmluvy tkví také v tom, že ji ratifikovalo přes 150 států, a v jednoduchosti systému, která zavádí.¹⁵⁵

Působnost Newyorské úmluvy je upravena v čl. I odst. 1, který stanoví, že „*Tato Úmluva se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právníckými a vydaných na území jiného státu než toho, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon. Úmluva se vztahuje také na rozhodčí nálezy, které nejsou pokládány za nálezy místní (národní) ve státě, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon.“* Čl. I odst. 3 umožňuje smluvním

---

¹⁵³ BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 696 (§ 120 ZMPS).

¹⁵⁴ Tamtéž. Strana 702 (§ 121 ZMPS).

¹⁵⁵ VRAJÍKOVÁ, Melinda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodě – klady, rizika a možnosti jejich eliminace* [online]. epravo.cz, 6. února 2020 [cit. 10. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-rizeni-v-mezinarodnim-obchode-klady-rizika-a-moznosti-jejich-eliminace-110594.html>>.

státům 2 výhrady. První je výhrada reciprocity, tedy vzájemnosti, podobně jako je tomu v zmíněném ustanovení ZMPS. Smluvní státy mohou prohlásit, že budou používat Úmluvu jen pro uznání a výkon nálezů vydaných na území jiného státu. Druhou výhradou je omezení uznání a výkonu na spory obchodní.¹⁵⁶

Nejzásadnějším ustanovením Newyorské úmluvy je čl. III. Dle tohoto článku „*Každý Smluvní stát uzná rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde nález je uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člancích. Pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, na něž se vztahuje Úmluva, nebudou stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních (národních).*“ Tyto podmínky jsou upraveny mj. v čl. IV, který stanoví poměrně jasné podmínky, které musí strana žádající o uznání a výkon rozhodčího nálezu splnit. Jde o předložení žádosti společně s prvopisem rozhodčího nálezu či jeho rozhodčí kopii a prvopis rozhodčí smlouvy či její úředně ověřenou kopii.

Newyorská úmluva, jak již bylo zmíněno, zakotvuje také taxativní výčet důvodů pro odepření uznání a výkonu. Ty jsou upraveny v čl. V a jsou rozděleny dle dvou kritérií. Odstavec 1 definuje důvody, pro které mohou být odepřeny uznání a výkon na žádost strany a po prokázání těchto důvodů příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon. Těmi jsou například nezpůsobilost stran k jednání o rozhodčí smlouvě, neplatnost rozhodčí smlouvy dle zvoleného práva či při absenci volby dle práva státu, kde byl rozhodčí nález vydán nebo vady v řízení porušující rovnost stran. Druhou skupinu upravenou v odstavci 2 tvoří důvody, pro které mohou být uznání a výkon odepřeny příslušným orgánem ex offio. Těmi jsou nedostatek arbitrability a rozpor uznání nebo výkonu s veřejným pořádkem státu, kde se o ně žádá. Dle literatury je možné, aby i tyto důvody mohla uplatnit také strana. Charakteristickými znaky důvodů uvedených v čl. V Newyorské úmluvy jsou mj. to, že důkazní břemeno nese povinná strana a nemožnost přezkumu rozhodčího nálezu ve věci samé.¹⁵⁷

Smluvní státy Newyorské úmluvy navíc musí uznávat rozhodčí nálezy bez zvláštního řízení a následného rozhodnutí.¹⁵⁸ Přesto však nemusí být výkon rozhodnutí vždy bez obtíží. Např. dle judikatury Nejvyššího soudu rozhodčí nálezy vydané v rámci Newyorské úmluvy mohou být považovány bez zvláštního řízení za titul k soudnímu výkonu rozhodnutí, nelze je

---

¹⁵⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 367-368.

¹⁵⁷ Tamtéž. Strana 372-378.

¹⁵⁸ VRAJÍKOVÁ, Melinda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodě – klady, rizika a možnosti jejich eliminace* [online]. epravo.cz, 6. února 2020 [cit. 10. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-rizeni-v-mezinarodnim-obchode-klady-rizika-a-moznosti-jejich-eliminace-110594.html>>.

však použit jako titul pro exekuční řízení. Oprávněný tak bude muset při návrhu na soudní výkon rozhodnutí specifikovat majetek povinného, což může být složité. Pro zjednodušení výkonu rozhodčích nálezů by bylo namístě změnit dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu.¹⁵⁹

Kromě Newyorské úmluvy, jakožto vícestranné mezinárodní smlouvy, existuje také celá řada dvoustranných mezinárodních smluv o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Takové smlouvy existují mezi Českou republikou a např. Afghánistánem, Portugalskem, Rumunskem, Slovenskem a Španělskem.¹⁶⁰

---

¹⁵⁹ MIKLÍKOVÁ, Eliška, VACEK, Lukáš. *Praktická úskalí výkonu zahraničních rozhodčích nálezů* [online]. epravo.cz, 4. ledna 2019 [cit. 10. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prakticka-uskali-vykonu-zahranicnich-rozhodcich-nalezu-108630.html>>.

¹⁶⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 382-384.

6 Závěr

Autor se v této práci zabýval metodou med-arb, jakožto jedním z možných způsobů alternativního řešení sporů. V rámci diplomové práce byl kromě med-arb také stručně vysvětlen pojem ADR, což pomohlo med-arb pochopit v celkovém kontextu.

V rámci rozboru med-arb, jako takového, byla tato metoda charakterizována, se zaměřením na problematiku med-arb doložek a institutu mediátor-arbitra. Pro účely zodpovězení výzkumné otázky byly za použití analytické metody zmíněny jednotlivé výhody a nevýhody, které uvádí odborná literatura. Představeny byly také některé možnosti, jak nevýhody spojené s med-arb eliminovat či snížit jejich dopady. Zmíněny byly také různé možnosti kombinace mediace a rozhodčího řízení, s uvedením jejich dílčích výhod a nevýhod.

Za využití komparace byla srovnána právní úprava med-arb v České republice s mezinárodní právní úpravou. Z tohoto srovnání je zřejmé, že se Česká republika mezinárodní právní úpravou v mnoha ohledech inspirovala. Přesto je zde však stále prostor pro zdokonalení.

Při zpracovávání tohoto tématu byla také použita metoda syntézy. Tato metoda byla použita pro snadnější pochopení celkové problematiky tím, že byly jednotlivě zkoumané instituty dány do kontextu med-arb.

Zkoumány byly také jednotlivé fáze med-arb, mediace a arbitráž. V rámci mediace byly podrobně popsány jednotlivé principy ovládající tento způsob řešení sporů. Za pomoci analýzy těchto principů bylo možné uvědomit si zásadní odlišnosti mediace a rozhodčího řízení, a tím lépe pochopit, v čem mohou spočívat úskalí spojná s med-arb. Rozebrána byla také mediační dohoda, jakožto pravděpodobně stranami sporu preferovaný výstup med-arb. Zmíněna byla i Singapurská dohoda, která představuje nový nástroj pro vykonatelnost mediačních dohod, čímž by mohla do budoucna ještě více upevnit pozici mediace, jako jedné z nejrozšířenějších metod ADR.

V rámci rozboru rozhodčího řízení bylo zkoumání omezeno na vybrané instituty. Zejména byl akcentován dopad volby rozhodného práva jak na rozhodování v meritu věci, tak na průběh řízení a otázky procesního charakteru. Zkoumán byl také rozhodčí nález, jakožto další možný výstup med-arb, z pohledu české i mezinárodní právní úpravy.

Výzkumnou otázkou bylo, zda lze med-arb, jako metodu řešení sporů, doporučit. Na základě skutečností rozebraných v této práci, je to dle autora možné. Med-arb má skutečně potenciál být velmi efektivní, rychlou a méně nákladnou metodou řešení sporů, zejména ve srovnání se soudním řízením. Velká část odborníků se rovněž shoduje, že kombinace mediace a arbitráže v teoretické rovině představuje vhodný způsob řešení sporů.

Doporučit med-arb však nelze bez zmínění možných praktických nevýhod, které se v rámci tohoto procesu mohou projevit. Jedná se zejména o možné narušení nestrannosti mediátor-arbitra, což může mít za důsledek hned několik problémů. Bude-li mediátor-arbitr v očích jedné ze stran zaujatý, může to ohrozit její důvěru a zmařit tak pokus o smírné řešení v rámci mediace. Pro rozhodčí řízení pak může dokonce jít o důvod pro zrušení rozhodčího nálezu. V takovýchto případech může dojít k prodloužení trvání sporu díky průtahům v řízení, čímž by došlo k zvýšení nákladů a celková efektivita med-arb by tak mohla značně klesnout.

Proto je vždy důležité zkoumat vhodnost využití med-arb v konkrétních případech. Skutečností, které mohou mít na jeho efektivitu vliv je mnoho. Mezi tyto proměnné patří např. charakter sporu, ochota stran se na jeho řešení podílet či volba mediátor-arbitra a jeho kvalita. Autor tedy na základě poznatků uvedených v této práci doporučuje přistupovat k této metodě obezřetně a zvolit ji jako vhodnou metodu řešení sporů po zvážení všech okolností.

Vzhledem k absenci odborné literatury, věnující se med-arb podrobně, v České republice, čerpal autor z velké části ze zahraničních zdrojů. V této souvislosti je zde, ve srovnání s některými jinými zeměmi, dán prostor pro další výzkum. Seznámení med-arb s odbornou i laickou veřejností by mohlo vést k efektivnějšímu řešení sporů jak v mezinárodním, tak vnitrostátním obchodu.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- ALEXANDER, Nadja, CHONG, Shouyu. *The Singapore Convention on Mediation: A Commentary*. Kluwer Law International, 2019.
- ALEXANDER, Nadja. *International and Comparative Mediation*. 4. vydání. Kluwer Law International, 2009.
- BORN, Gary B. *International Commercial Arbitration (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International, 2014.
- BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014.
- BÜHRING-UHLE, Christian. *Arbitration and Mediation in International Business (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International.
- DOBIÁŠ, Petr et al. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013.
- FILLER, Ewald A. *Commercial Mediation in Europe: An Empirical Study of the User Experience*. 5. vydání. Kluwer Law International.
- HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše et al. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019.
- HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše, ed. *Řešení přeshraničních sporů - pravomoc a autonomie vůle*. Praha: Leges, 2017.
- HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2016.
- MAKARIUS, Vít. *Rozhodčí smlouvy v mezinárodním obchodě. Prevence, plánování a řízení sporu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2015.
- MCILWRATH, Michael, SAVAGE John. *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*. Kluwer Law International, 2010.
- PAULSSON, Jan a kol. *The Freshfields Guide to Arbitration Clauses in International Contracts (Third Edition)*. 3. vydání. Kluwer Law International, 2010.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.
- SUN, Wei, WILLEMS, Melanie. *Arbitration in China*. Kluwer Law International, 2015, s. 423.
- ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015.

WAINCYMER, Jeffrey Maurice. *Procedure and Evidence in International Arbitration*. Kluwer Law International, 2012.

Příspěvky ve sborníku

ALMOGUERA, Jesús. Arbitration and Mediation Combined. The Independence and Impartiality of Arbitrators. In FERNANDEZ-BALLESTER, Miguel Angel, LOZANO, David Arias (eds). *Liber Amicorum Bernardo Cremades*. La Ley, 2010.

BURCKHARDT, Peter, GROZ, Philipp. Chapter 8: The Law Governing the Merits of the Dispute and Awards ex Aequo et Bono. In GEISINGER, Elliott, VOSER, Nathalie (eds). *International Arbitration in Switzerland: A Handbook for Practitioners (Second Edition)*. 2. vydání. Kluwer Law International, 2013.

GOMEZ-ACEBO, Alfonso. A Special Role of Party-Appointed Arbitrators? In KALICKI, Jean Engelmayr, RAOUF, Mohamed Abdel (eds). *Evolution and Adaptation: The Future of International Arbitration*. International Council for Commercial Arbitration, 2019.

JARROSSON, Charles. Chapter 8: Legal Issues Raised by ADR. In: INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010.

LACK, Jeremy. Chapter 17: Appropriate Dispute Resolution (ADR): The Spectrum of Hybrid Techniques Available to the Parties. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010.

LEW, Julian David Mathew. Multi-Institutionals Conciliation and the Reconciliation of Different Legal Cultures. In VAN DEN BERG, Albert Jan (ed). *New Horizons in International Commercial Arbitration and Beyond*. ICCA, 2005.

OLÍK, Miloš. National Report for the Czech Republic (2018 through 2020). In BOSMAN, Lise (ed). *ICCA International Handbook on Commercial Arbitration*. ICCA, 2020.

SUSSMAN, Edna. Chapter 18: Combinations and Permutations of Arbitration and Mediation: Issues and Solutions. In INGEN-HOUSZ, Arnold (ed). *ADR in Business: Practice and Issues across Countries and Cultures II*. Kluwer Law International, 2010.

Odborné časopisy

DOLEŽALOVÁ, Martina. Institut Med-Arb a jeho uplatnění v českých podmínkách. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 1-2.

DOLEŽALOVÁ, Martina. Mediace. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 2.

HERBOCZKOVÁ, Jana. Autonomie vůle rozhodců při určení rozhodného práva pro meritum sporu při absenci volby práva stranami v mezinárodním rozhodčím řízení. *Obchodněprávní revue*, 2010, roč. 2010, č. 7.

- HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie*, 2013, roč. 2013. č. 6.
- KURKELA, Matti S. Due Process in Arbitration: A Finnish Perspective. *Journal of International Arbitration*, 2004, roč. 21, č. 2.
- LACK, Jeremy, DENDORFER, Renate. The Interaction Between Arbitration and Mediation: Vision vs. Reality. *SchiedsVZ / German Arbitration Journal*, 2007, roč. 5, č. 4.
- NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. *Bulletin advokacie*, 2018, roč. 2018, č. 9.
- NIGMATULLINA, Dilyara. Aligning Dispute Resolution Processes with Global Demands for Change: Enhancing the Use of Mediation and Arbitration in Combination. *B-Arbitra / Belgian Review of Arbitration*, 2019, roč. 2019, č. 1.
- NIGMATULLINA, Dilyara. The Combined Use of Mediation and Arbitration in Commercial Dispute Resolution: Results from an International Study. *Journal of International Arbitration*, 2016, roč. 33, č. 1.
- PFEIFFEROVÁ, Magdalena. Nad některými aspekty připravované právní úpravy mediace. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 5.
- PICHT, Jan. Alternativní způsoby řešení sporů v pracovněprávních vztazích a polská inspirace. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 23-24.
- PITKOWITZ, Nikolaus, RICHTER Marie-Therese. May a Neutral Third Person Serve as Arbitrator and Mediator in the same Dispute?. *SchiedsVZ / German Arbitration Journal*, 2009, roč. 7, č. 4.
- PLCH, David. Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 6-7.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení – alternativa k řízení soudnímu. *Právní fórum*, 2008, roč. 2008, č. 4.
- ŠTANDERA, Jan a Hana LENGHRTOVÁ. „Advokátní“ mediace na vzestupu. *Bulletin advokacie*, 2015, roč. 2015, č. 4.
- WESTPHALOVÁ, Lenka, HOLÁ, Lenka. Rodinná mediace, právní a sociální aspekty jejího poskytování. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 18.
- YUEN, Peter, CHALK, Richard. Mediation - East meets West: Some Thoughts on Selected Issues. *Asian Dispute Review*, 2006, roč. 8, č. 2.

Internetové články

BICKERMAN, John. *Med-Arb: Maybe Not a Better Idea* [online]. ABA, 4. dubna 2018 [cit. 25. září 2020]. Dostupné na <<https://www.americanbar.org/groups/litigation/committees/alternative-dispute-resolution/practice/2018/med-arb-maybe-not-better-idea/>>.

DOLEČEK, Marek. *Mediace jako alternativa k soudnímu řízení* [online]. 30. července 2019 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<https://www.businessinfo.cz/navody/mediace-jako-alternativa-k-soudnimu-rizeni-ppbi/4/>>.

FREEMAN, Chris. *The value of mediation in resolving commercial disputes* [online]. Ashfords, 14. srpna 2018 [cit. 5. října 2020]. Dostupné na: <<https://www.ashfords.co.uk/news-and-media/general/the-value-of-mediation-in-resolving-commercial-disputes>>.

HOFFMAN, David A. *Ten Principles of Mediation Ethics* [online]. Boston Law Collaborative, LLC, [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://blc.law/wp-content/uploads/2016/12/2005-07-mediation-ethics-branchmainlanguagedefault.pdf>>.

LÁNÍKOVÁ, Hana. *UNCITRAL právní rámec pro výkon mediačních dohod se posouvá opět o krok blíže k cíli* [online]. Právní prostor, 3. října 2018 [cit. 12. října 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/uncitral-pravni-ramec-pro-vykon-mediacnich-dohod-se-posouva-opet-o-krok-blize-k-cili>>.

LE, Net. *Mediation and arbitration – bringing the best of both worlds together* [online]. International Law Office, 23. dubna 2015 [cit. 5. října 2020]. Dostupné na <<https://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Arbitration-ADR/Vietnam/LNT-Partners/Mediation-and-arbitration-bringing-the-best-of-both-worlds-together#>>.

LIMBURY, Alan L. *Med-Arb, Arb-Med, Neg-Arb and ODR* [online]. [cit. 18. září 2020]. Sydney, 2005. Dostupné na <http://cedires.com/index_files/Limbury_Alan_hybrids_Med-Arb_Arb-Med_Neg-Arb_ODR.pdf>.

MIKLÍKOVÁ, Eliška, VACEK, Lukáš. *Praktická úskalí výkonu zahraničních rozhodčích nálezů* [online]. epravo.cz, 4. ledna 2019 [cit. 10. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prakticka-uskali-vykonu-zahranicnich-rozhodcich-nalezu-108630.html>>.

NOLAN-HALEY, Jacqueline. *Self-determination in international mediation: some preliminary reflections* [online]. The Cardozo Journal of Conflict Resolution, 2. srpna 2007 [cit. 11. října 2020]. Dostupné na <<https://cardozojcr.com/vol7no2/CAC207.pdf>>.

RIFLEMAN, Jeff. *Mandatory Mediation: Implications and Challenges* [online]. Mediate.com, prosinec 2005 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mediate.com/articles/riflemanJ1.cfm>>.

SEDLÁČEK, Dušan, ŠLAMPA, Martin. *Singapurská úmluva o mediaci* [online]. epravo.cz, 2. září 2019 [cit. 13. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/singapurska-umluva-o-mediaci-109867.html>>.

SHARLAND, Alan. *Impartiality* [online]. Mediate.com, prosinec 2008 [cit. 10. října 2020]. Dostupné na <<https://www.mediate.com/articles/sharlandA7.cfm>>.

SVATOŠ, Martin. *Úvod do mediace: ADR aneb mediace a ti druzí* [online]. Právní prostor, 9. září 2015 [cit. 15. září 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/adr-mediace-a-ti-druzi>>.

SVATOŠ, Martin. *Zmatení pojmů: Co mediace je a co nikoliv* [online]. Právní prostor, 30. září 2015 [cit. 7. října 2020]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/uvod-do-mediace-zmateni-pojmu-aneb-co-mediace-je-a-co-nikoliv>>.

SVATOŠ, Martin. *Evropské aspekty mediace a dalších ADR* [online]. epravo.cz, 6. února 2013 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-aspekty-mediace-a-dalsich-adr-88570.html>>.

SVATOŠ, Martin. *ADR* [online]. Slovník ADR, 2020 [cit. 15. září 2020]. Dostupné na <<https://forarb.com/slovník-adr/>>.

ŠKUTOVÁ, Markéta. *O mediaci* [online]. Česká advokátní komora, 15. ledna 2014 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <https://www.cak.cz/assets/o_mediaci.pdf>.

VRAJÍKOVÁ, Melinda. *Mlčenlivost a důvěrnost jako základní zásada mediace* [online]. epravo.cz, 14. listopadu 2019 [cit. 9. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/mlcenlivost-a-duvernost-jako-zakladni-zasada-mediace-110199.html>>.

VRAJÍKOVÁ, Melinda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodě – klady, rizika a možnosti jejich eliminace* [online]. epravo.cz, 6. února 2020 [cit. 10. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-rizeni-v-mezinarodnim-obchode-klady-rizika-a-moznosti-jejich-eliminace-110594.html>>.

Internetové stránky

Arbitration Centres [online]. United Nations Commission On International Trade Law [cit. 15. října 2020]. Dostupné na <<https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/contractualtexts/arbitration/centres>>.

Arb-Med-Arb [online]. Singapore International Arbitration Centre. [cit. 17. září 2020]. Dostupné na <<https://simc.com.sg/dispute-resolution/arb-med-arb/>>.

Recommended Clauses [online]. LCIA Arbitration and ADR worldwide. [cit.17. září 2020]. Dostupné na <https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Mediation_Clauses.aspx>.

Singapore Convention on Mediation Enters into Force [online]. Singapore Convention on Mediation, 12. září 2020 [13. října 2020]. Dostupné na <<https://www.singaporeconvention.org/media/media-release/2020-09-12-singapore-convention-on-mediation-enters-into-force>>.

Suggested ICC Mediation clauses (Czech version) [online]. ICC International Chamber of Commerce. [cit. 17. září 2020]. Dostupné na <<https://iccwbo.org/publication/suggested-icc-mediation-clauses-czech-version/>>.

Právní předpisy

Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži.

Incoterms.

Mediační doložky ICC.

Modelový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní conciliaci.

Principy mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT.

Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.

Úmluva o mezinárodních mediačních dohodách (United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation), tzv. Singapurská úmluva.

Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, tzv. Newyorská úmluva.

Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (CISG).

UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018 (amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002).

Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž.

Zákon č. 120/2001 Sb., Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Zákon č. 358/1992 Sb., zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Diplomové práce

FTIKA, Afrodite, 2013. *Med/Arb Models*. Soluň. Disertační práce. International Hellenic University. School of Economics and Business Administration.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá kombinací mediace a rozhodčího řízení, známé jako med-arb, v mezinárodním obchodním styku. Zahrnuje základní charakteristiku med-arb, rozebírá vybrané instituty a představuje výhody a nevýhody s med-arb spojené. Výzkumnou otázkou této práce je, zda med-arb pro řešení mezinárodních obchodních sporů doporučit či nedoporučit.

Kromě kombinace mediace a arbitráže se práce také zabývá těmito procesy jednotlivě. Poukazuje na jejich odlišnosti, ale zároveň také na možnosti, jak se tato řízení mohou efektivně doplňovat.

Rozebrány jsou výstupy med-arb, resp. mediace a arbitráže, tedy rozhodčí nález a mediační dohoda, ve světle současné vnitrostátní a mezinárodní právní úpravy. Využití med-arb tato diplomová práce rozebírá v českém a mezinárodním prostředí.

Klíčová slova

Med-arb, mediace, arbitráž, rozhodčí řízení, mezinárodní právo soukromé, mezinárodní obchodní styk, ADR, hybridní metody ADR, alternativní způsoby řešení sporů, rozhodčí nález, mediační dohoda, uznání a výkon, Singapurská úmluva, Newyorská úmluva.

Abstract

This thesis deals with the combination of mediation and arbitration, known as med-arb, in international trade relations. It includes basic characteristics of med-arb, analyzes chosen institutes and introduces advantages and disadvantages connected with med-arb. The research question of this thesis is, whether to recommend or not to recommend med-arb for international business disputes resolution.

Besides the combination of mediation and arbitration this thesis also deals with these processes separately. It points out their differences but also options on how to effectively combine them.

The outputs of med-arb and mediation and arbitration respectively, the mediation agreement and arbitral award, are analyzed in the light of domestic and international legislations. This thesis analyzes the use of med-arb in Czech and international jurisdictions.

Key words

Med-arb, mediation, arbitration, international private law, international trade relations, ADR, ADR hybrid methods, alternative dispute resolution, arbitral award, mediation agreement, recognition and enforcement, Singapore Convention, New York Convention.